

The Representation of Packaging Design's Functions in the Contemporary Artistic Practices

Farnaz Masoumzadeh Jouzdani*^{ORCID}

Correspondence: Assistant Professor of Graphic Design, Visual Art School, Art University of Isfahan, Isfahan, Iran.
Email Address: f.masoumzadeh@aui.ac.ir

ARTICLE INFO

Article history:

Article Type: Research paper

Received: 21 December 2025

Received in revised form: 22 February 2025

Accepted: 18 May 2026

Available online: 5 June 2026

Keywords:

Packaging Design,
Contemporary Arts
Sustainability
Marketing
Logistics

ABSTRACT

Packaging design has become an integral part of our daily lives, influencing everything from our choice of products on store shelves to the disposal of emptied packages. This pervasive presence of packaging design has captured the interest of contemporary artists, especially those active in the latter half of the twentieth century, who have sought to create art inspired by the significance of packaging through critical and cultural perspectives. The primary objective of this research is to investigate the representation of diverse dimensions of packaging design within the context of contemporary art. This inquiry arises from the recognition that the multifaceted aspects of packaging design have been increasingly acknowledged and defined by the global industry. This study was meticulously designed to investigate the various sources of inspiration for contemporary artists engaged in the domain of packaging design, grounded in a comprehensive framework of packaging design principles. It is important to emphasize that there are five critical multi-functional dimensions of packaging design: safety, ergonomics, logistics, sustainability, and marketing. This study aims to elucidate the content of packaging design within the context of contemporary art. To achieve this objective, a deliberate selection of 27 artworks has been made for a qualitative analysis, focusing on the aforementioned five functions inherent to packaging design. The findings indicate that contemporary artists have predominantly overlooked the ergonomic and safety aspects of packaging design. In contrast, variables such as sustainability, marketing, and to a certain degree logistics have garnered significantly more attention within artistic practices. Furthermore, early contemporary artworks were predominantly conceived through a critical lens, emphasizing social critique and artistic commentary. In contrast, later works shifted their focus toward the cultural and economic dimensions of packaging design, reflecting a growing awareness of the material conditions and market influences that shape artistic production and consumption.

Cite this article: F. Masoumzadeh Jouzdani, "The Representation of Packaging Design's Functions in the Contemporary Artistic Practices," Journal of Packaging Sciences and Techniques, vol. 16, no. 4, pp. 35-56, 2026. DOI: <https://doi.org/10.47176/packaging.2026.1252>

OPEN ACCESS

© Author(s) retain the copyright and full publishing rights

Publisher: Imam Hossein University.

Introduction

Packaging constitutes an integral component of contemporary material culture, embedded within production, distribution, consumption, and disposal systems. While traditionally understood as a functional mechanism for protecting, containing, and transporting goods, packaging has acquired broader cultural, aesthetic, and semiotic significance. In contemporary societies shaped by mass production and consumer capitalism, it functions not only as a material interface but also as a visual and communicative system mediating relations between products, users, and markets.

Since the mid-twentieth century, contemporary art has increasingly engaged with packaging as both material and conceptual framework. Artists have appropriated packaging elements to critique consumerism, interrogate industrial production systems, and explore commodification and circulation. Within this context, packaging extends beyond utilitarian purpose to become a critical medium addressing identity, value, ephemerality, and environmental impact.

Design scholarship similarly conceptualizes packaging as a multi-dimensional system encompassing protection, ergonomics, sustainability, logistics/transportation, and marketing/communication. These dimensions reflect its complexity as both technical and socio-economic artifact. However, limited attention has been given to how these functional dimensions are reinterpreted in contemporary art. Accordingly, this study investigates how packaging design logics are reflected and reconfigured in contemporary artistic practices, arguing that packaging operates not only as an industrial device but also as a conceptual structure shaping visual culture and artistic production.

Research Objectives and Questions

The study aims to analyze the representation and reinterpretation of packaging design functions within contemporary art through a design-theoretical framework.

The central research question is:

How are the five functional dimensions of packaging design—protection, ergonomics, sustainability, logistics/transportation, and marketing/communication—reflected and recontextualized in contemporary art?

Specific objectives include:

- Identifying artworks engaging with packaging concepts or systems
- Classifying them according to five functional dimensions
- Analyzing reinterpretations of industrial packaging logics in art
- Examining intersections between design rationality and artistic practice

Methodology

This research adopts a qualitative descriptive-analytical methodology based on content analysis. The framework derives from packaging theory conceptualizing five interdependent functions: protection, ergonomics, sustainability, logistics/transportation, and marketing/communication.

A purposive sample of 27 artworks by 14 contemporary artists (1959–2025) was selected based on explicit or implicit engagement with packaging materials, systems, or concepts.

Data sources included visual analysis, artist statements, exhibition catalogues, museum documentation, and scholarly literature. Each artwork was analyzed through:

- Material and visual characteristics
- Title and conceptual framing
- Artistic and contextual background
- Exhibition history

Works were mapped onto the five functional categories. Toulmin's argumentation model supported structured interpretation through claims, evidence, warrants, and counter-arguments. Functional categories were treated as overlapping interpretive lenses rather than rigid classifications.

Findings

1. Protection Function

The protection function is primarily expressed through installation and environmental art involving wrapping, covering, and concealment. Works by Christo and Jeanne-Claude exemplify this approach through large-scale wrapping of buildings and landscapes.

Here, packaging becomes a spatial and conceptual device transforming perception. Wrapping does not only protect but also conceals, delays recognition, and heightens awareness of form and temporality. Protection thus shifts from a functional role to a metaphor of mediation between visibility and invisibility.

2. Ergonomics Function

Ergonomics appears less frequently and is associated with structural reinterpretations of packaging systems, particularly folded, modular, or expanded cardboard forms.

Artists such as May Tveit and Sam Hodge transform standardized industrial packaging templates into aesthetic compositions reflecting spatial organization and material efficiency. However, ergonomic concerns in art are often secondary to conceptual or formal experimentation, indicating a divergence from the human-centered logic of design ergonomics.

3. Sustainability Function

Sustainability is one of the most prominent dimensions, both materially and conceptually. Artists such as El Anatsui, Haruki Nakamura, Camera 60 studio, and Russell Hiron use discarded packaging materials including bottle caps, cardboard, and industrial waste.

These works transform waste into complex visual structures through accumulation and assemblage. Sustainability operates on two levels: material reuse and critique of consumer culture and environmental degradation. Thus, it functions both as strategy and ideological commentary on global production systems.

4. Logistics / Transportation Function

The logistics dimension appears through repetition, stacking, shelving, and serial organization. Andy Warhol's Campbell's Soup Cans and Brillo Boxes exemplify this logic by replicating industrial storage and retail display systems within gallery spaces.

Such works simulate mass production, distribution, and standardization. Later artists like Gavin Turk explore post-consumption states, emphasizing residue and industrial afterlife. Logistics thus becomes both representational and conceptual, reflecting systems of circulation and commodification.

5. Marketing / Communication Function

Marketing and communication constitute the most extensively represented and conceptually complex category. Artists such as Piero Manzoni critically engage with branding, labeling, and product semiotics. Manzoni's works subvert packaging information systems through irony and conceptual inversion, questioning authenticity and authority in commercial communication. Contemporary collaborations between artists and brands further blur boundaries between art and commodity, where packaging becomes both artistic object and collectible product.

This dimension highlights the instability of meaning within branding systems and the increasing convergence of art, design, and market economies.

Discussion

The findings demonstrate that packaging functions are not merely referenced in contemporary art but actively reinterpreted as conceptual and material strategies. Sustainability and marketing/communication emerge as dominant frameworks, reflecting concerns with environmental crisis, consumer capitalism, and branding culture.

Protection and logistics function primarily as spatial or structural metaphors, while ergonomics remains marginal, suggesting that human-centered design logic is less influential in contemporary art than systemic or symbolic concerns.

Since the 1960s, especially in conceptual art, minimalism, installation, and appropriation practices, boundaries between art and design have increasingly blurred. Packaging becomes a hybrid medium through which industrial logic is adopted, transformed, and critiqued.

The relationship between art and design is bidirectional: artists appropriate packaging systems, while packaging design increasingly incorporates artistic strategies through limited editions, collectible objects, and experiential branding.

Conclusion and Implications

This study analyzed the reflection of packaging design functions in contemporary art through qualitative content analysis of 27 artworks. It confirms that all five dimensions—protection, ergonomics, sustainability, logistics, and marketing—are present but unevenly emphasized.

Sustainability and marketing/communication dominate, while ergonomics is least represented. Protection and logistics function mainly as metaphorical or structural devices shaping perception and material understanding.

The study argues that packaging should be understood not only as a technical system but also as a cultural and epistemological framework influencing artistic production. Contemporary art becomes a critical space where packaging logics are reproduced, destabilized, and reimagined.

By integrating design theory and art analysis, this research provides a structured interdisciplinary framework for future studies. Further research may extend to digital packaging systems, interactive media, sustainable materials, and audience interpretation of packaging-inspired artworks.

بازتاب کارکردهای طراحی بسته‌بندی در هنرهای معاصر

فرناز معصومزاده جوزدانی*^{ID}

استادیار گروه ارتباط تصویری، دانشکده هنرهای تجسمی، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول). رایانامه: f.masoumzadeh@ui.ac.ir

چکیده

مشخصات مقاله

تاریخچه مقاله:

نوع مقاله: علمی پژوهشی
دریافت: ۱۴۰۴/۰۹/۳۰
بازنگری: ۱۴۰۴/۱۲/۰۳
پذیرش: ۱۴۰۵/۰۲/۲۸
ارائه آنلاین: ۱۴۰۵/۰۳/۱۵

کلیدواژه‌ها:

طراحی بسته‌بندی
هنرهای معاصر
کارکرد پایداری
کارکرد بازاریابی
کارکرد ترابری

زندگی روزمره با طراحی بسته‌بندی در آمیخته است؛ از تعامل روزانه با محصولات بسته‌بندی شده گرفته تا انتخاب بسته‌بندی از قفسه فروشگاه‌ها و دور ریختن بسته‌ها. این مهم را هنرمندان معاصر از نیمه دوم قرن بیستم میلادی دریافتند و کوشیدند با دید انتقادی و فرهنگی جایگاه طراحی بسته‌بندی را در آثارشان باز نمایند. طراحی بسته‌بندی نیز در این سال‌ها به پیشرفت چشمگیری رسیده و ابعاد گوناگون آن، به‌طور دقیق‌تری تعریف شده است. مسئله اینجاست که چگونه کارکردهای گوناگون طراحی بسته‌بندی در هنرهای معاصر بازتاب یافته است. این پژوهش با هدف شناسایی الهامات هنرمندان معاصر از ابعاد گوناگون بسته‌بندی، چارچوب مفهومی جامع طراحی بسته‌بندی را انتخاب کرده تا بر اساس کارکردهای پنجگانه بسته‌بندی (حفاظت، ارگونومی، پایداری، ترابری و بازاریابی) به تحلیل محتوای آثار هنر معاصر بپردازد. روش پژوهش تحلیلی، بر اساس معیارهای پنجگانه و متمرکز بر موضوع اثر (عناصر بصری و جنس اثر، نام اثر و بیانیه هنرمند)، گرایش هنرمند، زمان و محل ارائه اثر است. روش گردآوری اسنادی است و محتوای ۲۷ نمونه موردی از آثار هنر معاصر به‌صورت کیفی با کارکردهای پنجگانه تطبیق می‌یابد و سپس میزان این تطبیق با استدلال زنجیره‌ای تولمین تقویت یا تعدیل می‌شود. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که کارکرد ارگونومی و حفاظتی به‌ترتیب کمتر در میان منابع الهام هنرمندان قرار گرفته و سه کارکرد پایداری، بازاریابی و تا حدودی ترابری برای هنرمندان معاصر اهمیت داشته است. همچنین باید اشاره کرد که در آغاز هنرمندان معاصر بیشتر با رویکرد انتقادی آثاری ملهم از طراحی بسته‌بندی ارائه می‌دادند و در دوران متأخر بیشتر رویکردهای فرهنگی و اقتصادی درباره طراحی بسته‌بندی اتخاذ کردند.

استناد: معصومزاده جوزدانی، فرناز، بازتاب کارکردهای طراحی بسته‌بندی در هنرهای معاصر، نشریه علوم و فنون بسته‌بندی، دوره ۱۶، شماره ۴، صفحات

۳۵-۵۶، ۱۴۰۴. DOI: <https://doi.org/10.47176/packaging.2026.1252>

© نویسنده(گان) حق نشر و حقوق کامل انتشار را برای خود محفوظ می‌دارند.

ناشر: دانشگاه جامع امام حسین (ع).

OPEN ACCESS

۱- مقدمه

بسته‌بندی از رسانه‌های چاپی است که پس از رشد روزافزون تولیدات صنعتی در سراسر زندگی روزمره فردی و اجتماعی حضور دارد. از بسته‌بندی محصولات خوراکی گرفته تا محصولات آرایشی، بهداشتی و دارویی، روزانه هر فرد با باز کردن، بستن، دور انداختن، باز استفاده و خرید و فروش محصولات بسته‌بندی شده سروکار دارد. افزون‌براین، هنر از نیمه دوم قرن بیستم جریان تازه‌ای گرفت که به موازات جهان، اما در دنیایی جداگانه، رشد و گسترش یافت [۱]. بدین ترتیب، بسته‌بندی نیز کم‌کم در کانون توجه هنرمندان معاصر قرار گرفت و منبع الهامی برای آن‌ها شد. طراحی بسته‌بندی از آغاز تا پایان و گاه تا بازتولید بسته‌بندی ابعاد گسترده‌ای را در برمی‌گیرد و مسئله اینجاست که چگونه ابعاد کارکردی طراحی بسته‌بندی در هنرهای معاصر بازتاب پیدا کرده است. با توجه به اینکه در نظریه‌پردازی هنر معاصر تمرکز بر محتوا و موضوع و نه بر سبک‌شناسی اثر است [۱]، هدف این پژوهش شناخت وجوهی از آثار هنرهای معاصر است که با الهام از ابعاد طراحی بسته‌بندی شکل گرفته‌اند. بدین منظور موضوع آثار، گرایش خالقان آثار، زمان و محل ارائه آثار بر اساس مؤلفه‌های پنجگانه چارچوب جامع طراحی بسته‌بندی تحلیل و شناسایی می‌شود.

نظر به اینکه بسته‌بندی در زندگی روزمره و به‌موازات آن هنرهای معاصر جهان به‌طور فزاینده‌ای حضور دارد، ضروری است که تأثیر این حضور و تعامل، تحلیل، نقد و ارزیابی شود. همچنین، هنرهای معاصر خود ماهیتی اجتماعی دارند و بهترین رسانه برای شناخت آگاهی همگان از ابعاد بسته‌بندی به شمار می‌آیند؛ بنابراین، اهمیت این پژوهش در برجسته‌کردن دو رسانه بسته‌بندی و هنر معاصر در تعاملات روزمره است که در پژوهش‌های پیشین کمتر به آن توجه کرده‌اند.

پیشینه این پژوهش را در دو حوزه بسته‌بندی و هنرهای معاصر می‌توان پی گرفت. در حوزه بسته‌بندی، چارچوب پژوهش بر پایه مقاله «طراحی بسته‌بندی: چارچوب جامع و برنامه پژوهش» [۲] استوار شده که با مرور ۸۹ مقاله چاپ‌شده بین سال‌های ۱۹۹۱ تا ۲۰۱۱ م، چارچوب مفهومی‌ای از طراحی بسته‌بندی و همچنین برنامه‌ای برای پژوهش‌های آینده پیش می‌نهد. گفتنی است این نگاه جامع به پیشینه طراحی بسته‌بندی در پژوهش‌های ایرانی نیز قابل پیگیری است که به دو مقاله از زرایی و امامی‌فر [۳] [۴] در این زمینه باید اشاره کرد که به تحلیل محتوای مقالات علمی طراحی بسته‌بندی در ایران و مقالات علمی در فصلنامه علوم و فنون بسته‌بندی پرداخته‌اند.

درباره کارکرد ارگونومی بسته‌بندی مقاله «تحلیل رویکردی بر استفاده‌پذیری و ارگونومی در جابه‌جایی و حمل‌ونقل بسته‌بندی» [۵] با هدف بررسی اصول روابط عوامل انسانی و اشیاء به‌ویژه در جابه‌جایی و همچنین وجوه استفاده‌پذیری به این نتیجه می‌رسد که با کافی کردن فعالیت‌های نیروی کار می‌توان مشکلات ارگونومی را از مرحله جابه‌جایی تا انهدام بسته‌بندی حل کرد. درباره کارکرد بازاربایی بسته‌بندی به یک مقاله جامع با عنوان «تأثیر ابعاد طراحی بسته‌بندی بر فروش: یک مرور دوگانه نظام‌مند» [۶] تکیه شده که با تحلیل ۲۲۱ مقاله علمی، به روش دوگانه‌ای از ترکیب روش اسنادی و بصری‌سازی داده‌ها صورت گرفته است و در نتیجه به پنج مفهوم کلیدی در این حوزه می‌رسد؛ ۱. نقش بسته‌بندی در مرحله تصمیم مصرف‌کننده؛ ۲. عناصر بصری و ساختاری طراحی بسته‌بندی؛ ۳. اقناع انتظارات و ارزیابی محصول به واسطه بسته‌بندی؛ ۴. ارتباط و انتقال اطلاعات بسته‌بندی؛ ۵. و تأثیر زیست‌محیطی و پایداری بسته‌بندی. افزون بر این، در مقاله «بسته‌بندی فرهنگ‌محور در صنایع دستی بر اساس نظریه کلی‌فورڈ گیرنز» مردای سنجانی، بهرامی قصر و نوروزی قره قشلاق [۷] فراتر از کارکردهای حفاظتی و تجاری بسته‌بندی به ابعاد فرهنگی و نشانه‌شناختی آن توجه کرده‌اند و از بسته‌بندی مفاهیم هویتی، تاریخی و نمادین برداشت کرده‌اند. این نگاه معنامحور به طراحی بسته‌بندی را نیز نظری [۸] در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل صنایع دستی و وانموده آن به‌مثابه بسته‌بندی محصول بر اساس نظریه چرخش معناشناختی و طراحی انسان‌محور «کلاوس کریپندورف»» پی گرفته و معتقد است «بسته‌بندی مبتنی بر صنایع دستی» کاربردهای چندگانه و در نتیجه معناهای گوناگونی را در موقعیت‌های متفاوت به‌همراه می‌آورد. افزون‌براین، زرایی [۹] در مقاله‌ای با عنوان «تأثیر بازنمایی طراحی ایرانی اسلامی بر بسته‌بندی‌های زعفران ایران در فرآیند ارتباط با مخاطب» بر وجوه ارتباطی بسته‌بندی تأکید داشته و چالش‌هایی که در برقراری ارتباط این بسته‌ها با مخاطبان ایرانی وجود دارد، بدین شرح معرفی می‌کند:

۱. طراحی نامطلوب ساختار و ارگونومی بسته‌بندی؛ ۲. ارائه نامتناسب هویت محصول و خدمات با نام تجاری؛ ۳. تبلیغ نویسی غیر حرفه‌ای و عناصر نوشتاری نامناسب؛ ۴. انتخاب نامطلوب رنگ‌ها؛ و ۵. ناهماهنگی عناصر تصویری با تصویر ذهنی مخاطب به‌ویژه تصاویر خاطره‌انگیز. در حوزه کارکرد ترابری بسته‌بندی باید به مقاله «ترابری بسته‌بندی: برای بهبود چرخه تأمین» [۱۰] اشاره کرد که در آن پایداری و تأثیرگذاری متا استاندارد (ایزو ۹۰۰۰ و ایزو ۱۴۰۰۰) را در مراحل طراحی بسته‌بندی یکپارچه در صنعت غذایی اسپانیا ارزیابی کرده‌اند. در زمینه بسته‌بندی پایدار مقاله‌ای با عنوان «تیزاز به بسته‌بندی پایدار: یک نگاه کلی» [۱۱] منتشر شده که به تأثیرات زیست‌محیطی بسته‌بندی پس از مصرف اشاره می‌کند و استفاده از

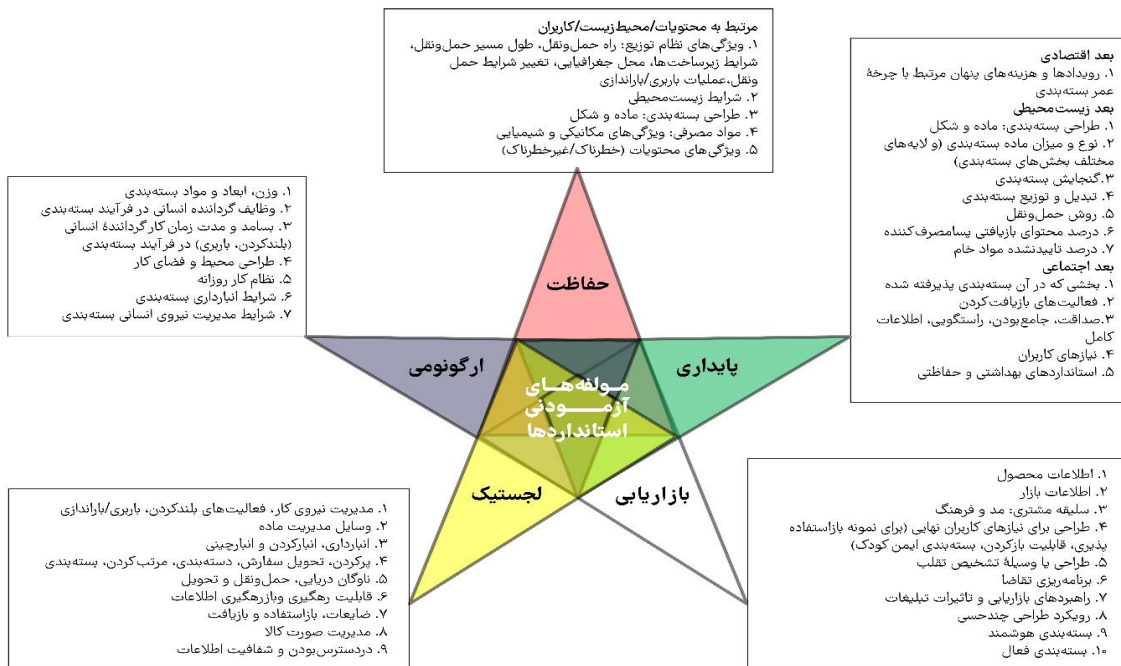
وجه تمایز پژوهش حاضر، تحلیل چگونگی بازتاب کارکردهای طراحی بسته‌بندی در هنرهای معاصر و بالعکس است؛ این پدیده که بیشتر در هنرهای معاصر اتفاق افتاده است، کم‌کم در دوران متأخر در طراحی بسته‌بندی نسخه‌های محدود و مجموعه‌های بسته‌بندی نیز نمود پیدا می‌کند، اما در پژوهش‌های پیشین کمتر به آن به صورت پژوهشی جداگانه اهمیت داده‌اند. بدین ترتیب، برای تحلیل گسترش طراحی بسته‌بندی در هنرهای معاصر و بالعکس، چارچوب مفهومی جامع طراحی بسته‌بندی انتخاب شد که کارکردهای پنجگانه‌ای را برای بسته‌بندی در نظر دارد. نمونه‌های موردی پژوهش نیز که از هنرهای معاصر در بین سال‌های ۱۹۵۹ م تا ۲۰۲۵ م انتخاب شده، از وجوه تمایز پژوهش است که پیش‌تر با موضوعیت از دیدگاه طراحی بسته‌بندی گردآوری و تحلیل نشده بود.

۲- مبانی نظری پژوهش: چارچوب جامع بسته‌بندی

گستره این پژوهش در چارچوب نظریه جامع طراحی بسته‌بندی تعریف شده که در آن طراحی بسته‌بندی را یک فرآیند نظام‌مند از کارکردهای چندگانه و وابسته به یکدیگر می‌انگارند. در این نظریه جامع پنج کارکرد مطرح است (شکل ۱): کارکرد حفاظتی (محافظت از محتویات)؛ کارکرد ارگونومی (استفاده‌پذیری و جابه‌جایی)؛ کارکرد پایداری (تأثیرات زیست‌محیطی و چرخه اقتصاد)؛ کارکرد حمل‌ونقل (توزیع مؤثر)؛ و کارکرد بازاریابی (هویت نشان تجاری و نیاز مشتری) [۲].

مواد زیست‌محور و بازیافت‌شدنی را در رسیدن به یک بسته‌بندی پایدار مهم می‌انگارد.

در حوزه هنرهای معاصر، نمایشگاه «به‌یافت» از بسته‌بندی تا هنر» را که در سال ۲۰۲۵ برگزار شد، باید جزو منابع دست اول این پژوهش دانست؛ هنرمندانی نظیر لئو فیتزماوریس [۱۲]، گوین تورک [۱۳]، راسل هرون [۱۴] و سام هوج [۱۵] جزو هشت نفر برگزارکننده بودند که از آن‌ها با استناد به وبسایت‌های شخصی‌شان و یا پایگاه‌های گالری‌ها و اخبار هنری یاد می‌شود. هنرمندان پیشگام‌تر مانند اندی وار هول، پیرو مازونو، کریستو و ژان-کلود، دیمن هرست و کیت هرینگ نیز با استناد به کتاب‌های «آخرین جنبش‌های هنری قرن بیستم» [۱]، «رسانه‌های نوین در هنر قرن بیستم» [۱۶]، «انقلاب مفهومی» [۱۷]، «گرایش‌های معاصر در هنرهای بصری» [۱۸] و «هنر بعد از ۱۹۶۰» [۱۹] معرفی شدند و آثارشان مورد تحلیل قرار گرفت. در زمینه بازار هنر و تجاری‌سازی در بازار هنر به کتاب «کوسه شکم‌پر ۱۲ میلیون دلاری» [۲۰] رجوع شد؛ در این کتاب به این نکته اشاره می‌شود که هنرهای معاصر و حوزه طراحی (دیزاین) همپوشانند به طوری که امروزه بیشتر فعالان در حوزه محصولات تجملی، گالری‌دار، مالک حراج، یا مجموعه‌دار هستند. در حوزه بازیافت و بهره‌گیری از فرهنگ نیز، آثار دو هنرمند، ال آئاتسوی و هاروکی ناکامورا تحلیل شد که اولی با الهام از پارچه‌های آفریقایی، درهای بطری رابه آثار هنری تبدیل کرده و دومی با الهام از هنر برش‌وتا ژاپن از دورریز بسته‌بندی مقوایی آثار حجمی ساخته است.

شکل (۱): چارچوب مفهومی: مؤلفه‌های یکپارچه طراحی بسته‌بندی [۲].

تقویت شود. شیشه نیز با وجود محدودیت‌هایی چون شکنندگی، آسیب‌پذیری در برابر اختلاف دما، قابلیت بالایی برای بازیافت کامل دارد. علاوه بر این، فلزات اگر نسبت به محصول واکنش شیمیایی نشان ندهد، در مقیاس ملاحظات جهانی پذیرفتنی‌تر به شمار می‌آید. بدین ترتیب، منع استفاده از پلاستیک‌های مشکل‌زا و غیرضروری و همچنین استفاده از موادی با سرنوشت بازیافت‌پذیر و بدون اتلاف از ملاحظات استفاده از مواد در بسته‌بندی پایدار است [۱۱].

در کارکرد حمل‌ونقل و به‌ویژه در طراحی‌های تراپرمحور، از چندین جهت بسته‌بندی ارزیابی می‌شود: ۱. فعالیت‌های جابه‌جایی، بلندکردن، باربری و باراندازی؛ ۲. دستگاه‌های مدیریت مواد؛ ۳. انبارداری، انبارکردن و روی‌هم‌چیدن؛ ۴. پرکردن، سفارش‌گرفتن، مرتب‌کردن، بستن و بازکردن بسته‌های ثانویه و ثالثیه؛ ۵. حمل‌ونقل، جابه‌جایی و تحویل؛ ۶. قابلیت رهگیری و باز رهگیری اطلاعات؛ ۷. بازاستفاده و بازیافت؛ ۸. سهولت در مدیریت صورت کالا؛ و ۹. دسترسی و شفافیت انواع اطلاعات برای پیشگیری از خطاهای احتمالی [۲]. علاوه بر این، چهار وجه کلیدی شناسایی شده تا توسعه و کاربست ترابری بسته‌بندی ترویج یابد: نخست، تعریف ملزومات طراحی بر اساس نیازهای اقتصادی، ترابری و زیست‌محیطی؛ دوم، تعریف ساختار سازمانی که همه حوزه‌های متعلق به زنجیره تأمین را هماهنگ و مدیریت می‌کند؛ سوم، تعریف نظامی که سود و زیان را اندازه می‌گیرد و ارزشیابی می‌کند؛ و چهارم، اتخاذ «بهترین کنش‌ها»^۱ و یا نوآوری‌ها در طراحی بسته‌بندی با توجه به حذف اتلاف نیرو و ماده در چرخه تأمین [۱۰].

در کارکرد بازاریابی و ارتباطات که به طور گسترده کارکرد بنیادین بسته‌بندی به شمار می‌آید، جلب‌توجه به محصول، تقویت تصویر محصول و نمایش آن مطرح است. به‌ویژه در بسته‌بندی اولیه، هدف طراحی ایجاد و رسانش تصور برند و شکل‌دادن به ادراک مشتری نسبت به محصول خاصی است [۲]. در یک پژوهش جامع، مشخص شده که ابعاد گوناگون طراحی بسته‌بندی به‌ویژه با هدف فروش عبارت است از: تجربه برند، وضوح، تداوم در طراحی بصری بسته‌بندی، بسته‌بندی فریبنده، راحت در دست قرار گرفتن، کاربرد راحت، بسته‌بندی دوستدار محیط‌زیست، رویدادهای احساسی، تجربه

در کارکرد حفاظتی، دو مولفه اصلی، ۱. محافظت از محصول و بسته‌بندی و ۲. پاسداری از محیط‌زیست و سلامت انسان (خواه در برابر محتویات خطرناک بسته‌بندی و خواه در برابر ترکیبات بسته‌بندی)، را در نظر باید داشت [۲]. برای نمونه، در حوزه حفاظت از سلامت محصول، پیشرفت‌های اخیر که در زمینه بسته‌بندی دارویی به وقوع پیوسته مانند نانوفناوری برای محافظت از نفوذ، تنظیم فضای بسته‌بندی، بسته‌بندی هوشمند، کیفیت و اطمینان محصول را بالا می‌برد. همچنین تمرکز بر ویژگی‌های مقاوم در برابر دستکاری، اسلیزاسیون و دسترسی کاربرپسندانه به‌ویژه برای کودکان و سالمندان در کانون توجه بوده است [۲۱].

در کارکرد ارگونومی، بیشتر بر مدیریت بهینه نیروی انسانی در فرآیند تولید و توزیع بسته‌بندی تمرکز می‌شود. بدین ترتیب، ویژگی‌های بسته‌بندی (وزن، ابعاد و مواد مصرفی)؛ طول و بسامد وظایف نیروی کار مرتبط با بسته‌بندی؛ طراحی محل و فضای کار؛ نظام کار روزانه؛ انبارداری بسته‌بندی؛ و شرایط نیروی انسانی در جابه‌جایی بسته‌بندی را مهم می‌دانند [۲]. در حقیقت، ارگونومی یک اصطلاح برای کاربست چندرشته‌ای دانش است تا ملاحظات را برای انسان و ویژگی‌های ذاتی هر وظیفه در شرایط کارگری در نظر بگیرد و ویژگی‌ها و محدودیت‌های فردی را مشاهده کند. شایان ذکر است در ارگونومی توجه به ویژگی نیروی دست (نیرو، سرعت و فشار) و امکان استفاده از دو دست؛ مرکز ثقل ابزار و دستگاه‌های بسته‌بندی که باید تا حد امکان به مرکز ثقل دست نزدیک باشد و همچنین کاربردپذیری بسته‌بندی برای کاربر (سودمندی و رضایت) اهمیت دارد [۵].

در کارکرد پایداری که از مفهوم توسعه پایدار برمی‌آید، به سه بعد اساسی توجه می‌شود: ۱. محیط‌زیست؛ ۲. اجتماع؛ و ۳. عملکرد اقتصادی. تمرکز بر این سه جزء، دوام بلندمدت اقتصادی یک سازمان را فراهم می‌کند و اهداف جامعه برای رشد اقتصادی، تساوی اجتماعی، عدالت و پایداری زیست‌محیطی را نشانه می‌گیرد [۲]. توجه به ماده مصرفی بسته‌بندی و سرنوشت نهایی ماده مصرفی بدون آسیب‌رساندن به محیط زیست از جمله نیازهای بسته‌بندی پایدار است. به‌ویژه در بسته‌بندی غذاهای خوراکی و نوشیدنی، محصولات دریایی و حیوانی، لوازم بهداشتی و آرایشی و محصولات دارویی که به‌طور گسترده و فزاینده‌ای در زندگی حضور دارد، بیشتر به بسته‌بندی پایدار توجه می‌شود. از آنجایی که مواد بسته‌بندی این محصولات اغلب از پلاستیک‌ها (شیمیایی یا زیست‌پلیمر)، کاغذ و مقوا، شیشه و فلز است، در بسته‌بندی پایدار توصیه می‌شود در صورت استفاده از پلاستیک‌ها قابلیت ۱۰۰٪ آن‌ها برای بازیافت، زیست‌تخریب‌پذیری و بازاستفاده در نظر گرفته شود. همچنین، کاغذ با پوشش پلیمری می‌تواند در برابر رطوبت و آسیب‌های شیمیایی

^۱ «بهترین کنش‌ها» در بازار خرده‌فروشی را در مجموعه‌ای از رویکردهای نو گنجانده‌اند که به‌طور بالقوه‌ای در مؤثر بودن و پایداری چرخه تأمین بهبود می‌آفریند. برخی از این «بهترین کنش‌ها» که بر فرآیند طراحی بسته‌بندی تأثیر می‌گذارد عبارت است از: مستندسازی و نظام‌بندی فرآیند طراحی بسته‌بندی؛ مستندسازی ویژگی‌های مواد مصرفی در تولید بسته‌بندی؛ مستندسازی الگوی پالت‌ها و استفاده از ابزارهای رایانه‌ای برای طراحی بسته‌بندی. همچنین، استانداردسازی قالب‌ها و کیفیت‌های بسته‌بندی؛ کاربست واحدهای بار به‌صرفه در مراحل چرخه تأمین یعنی مدیریت، انبارداری و حمل‌ونقل؛ و کاهش ماده خام در تولید بسته‌بندی و ضایعات آن» [۱۰].

۴- بازتاب کارکردهای پنج‌گانه طراحی بسته‌بندی در هنرهای معاصر

هنرهای جدید در مقایسه با هنرهای پیشین، در سبک‌ها، فرم‌ها، تجارب و برنامه‌های بی‌سابقه گسترده است؛ به‌گونه‌ای که دیگر نمی‌توان «تعداد محدودی مواد خاص را رسانه هنری نام برد: نه تنها رنگ روغنی، که فلز، سنگ، هوا، نور، صدا، کلمات، مردم، زباله، چیدمان‌های چندرسانه‌ای و هر چیز دیگری در هنر امروز حضور دارد» [۱۹] تمام رویدادهای دهه ۶۰ م (شامل هنر مفهومی، هنر خاکی، اجرا، بادی‌آرت و چیدمان)، روایت نوگرایی (مدرنیستی) تاریخ هنر را به چالش گرفتند. در حقیقت، هنرهای جدید بیشتر در پی «به زیر کشاندن هنر مدرن و ساختار زیبایی‌شناسی آن» به وجود آمد «تا به کرسی نشاندن هر چیز دیگری به جای آن» [۱۷] یکی از پیامدهایی که این چالش داشت، گسترش هنر در زمینه‌های اجتماعی و سیاسی بود، به‌طوری که در هنر دهه ۷۰ م پرسش درباره سیاست و هویت فرهنگی (فردی) مرکزیت یافت. در تکان اقتصادی دهه ۸۰ م نیز، بازار هنر ناگهان رشد کرد و در دهه ۹۰ م، وجهه چندفرهنگی جهان هنر شکوفا شد [۱۹].

در پنج بخش بعدی، هنرمندانی که با الهام از ابعاد پنجگانه بسته‌بندی هنرهای جدیدی آفریدند، معرفی و آثارشان تحلیل می‌شود.

۴-۱- بازتاب کارکرد حفاظتی طراحی بسته‌بندی در هنرهای معاصر

یکی از نخستین رویکردهای هنر جدید که «وضعیت نامطمئن و مرددی را در تمایز اثر هنری و شیء عادی به وجود آورد» جنبش مینیمالیسم بود. هدف این جنبش، ایجاد چارچوبی برای پست‌مدرنیسم انتقادی بود که از طریق چیز دیگری به جز نقاشی (برای نمونه فرآورده‌های صنعتی و تولیدات کارخانه‌ای) حاصل می‌شد. عبور از «سطح خیال‌انگیز نقاشانه به سوی اشیای عینی و غیرتخیلی» در اواسط دهه ۵۰ م [۱۷]، از طریق کار با فضاهای محیطی در اوایل دهه ۷۰ م پیشرفت کرد. یکی از هنرمندانی که در فضای محیطی، آثاری با الهام از کارکرد حفاظتی طراحی بسته‌بندی آفرید، کریستو وایاچف، هنرمند بلغاری‌الصل است. طرح‌های کریستو برای پنهان کردن معماری به‌صورتی روزافزون گسترش می‌یافت تا آن‌که در ۱۹۶۹ م، بنای کامل موزه هنرهای معاصر شیکاگو را با برزنتی قهوه‌ای به مساحت ۹۲۹ مترمربع و ۱۲۱۹ متر طناب و به کمک دانشجویان داوطلب انیستوی هنر بسته‌بندی کرد (جدول ۱، تصویر ۲). این تغییر در بنای موزه، کنجکاوای مردم را برانگیخت؛ تصور تجدید بنا، یا حفظ بنا از گرما در ذهن‌ها ایجاد شد. همچنین، برای برخی خنده‌دار و برای برخی دیگر قابل‌دفاع بود؛

احساسی، بسته‌بندی تجربی، لذت‌جویی، محتوای اطلاعاتی، طراحی نشانه، تبلیغات بسته‌بندی، نشان تجاری بسته‌بندی، رنگ بسته‌بندی، پیچیدگی بسته‌بندی، خطر آلودگی بسته‌بندی، طراحی بسته‌بندی، فونت بسته‌بندی، فرم بسته‌بندی، گرافیک بسته‌بندی، شخصیت هوشمند بسته‌بندی، اطلاعات بسته‌بندی، برچسب (لیبل) بسته‌بندی، مواد مصرفی بسته‌بندی، شکل بسته‌بندی، اندازه بسته‌بندی، بوی بسته‌بندی، شفافیت بسته‌بندی، خصوصیات بصری بسته‌بندی، پنجره بسته‌بندی، ارزش‌های ادراکی، برچسب (لیبل) قیمت، انسان‌وارگی محصول یا بسته‌بندی، شاخص بودن، سودمندی و ارزش‌ها که از میان آن‌ها برچسب (لیبل) بسته‌بندی، اطلاعات بسته‌بندی و عناصر بصری بسته‌بندی (رنگ، شکل و غیره) مواردی بوده است که در پژوهش‌های کاربردی به آن توجه بیشتری شده است. از طرف دیگر، درباره تجربه نشان تجاری و ارزش‌های ادراکی کمتر سخنی به میان آمده است. به‌علاوه، پژوهش‌های چندرشته‌ای در زمینه شفافیت بسته‌بندی و بوی بسته‌بندی کافی نبوده و می‌تواند زمینه تحقیقات در آینده باشد [۶].

۳- روش تحقیق

این پژوهش به روش کیفی و با تحلیل ۲۷ نمونه موردی از هنرهای معاصر ملهم از کارکردهای طراحی بسته‌بندی صورت گرفته است. روش گردآوری اسنادی و روش تجزیه و تحلیل، تحلیل محتوای موضوع اثر، گرایش هنرمند، زمان و محل ارائه اثر بر اساس چارچوب مفهومی جامع طراحی بسته‌بندی است که در آن پنج کارکرد حفاظت، ارگونومی، پایداری، ترابری و بازاریابی برای بسته‌بندی تعریف شده است. بر اساس این کارکردهای پنجگانه که معیارهای پژوهش به شمار می‌آید، محتوای آثار (تک اثر یا مجموعه آثار) که شامل موضوع اثر (عناصر بصری، جنس اثر، نام اثر، بیانیه هنرمند)، پیشینه و گرایش هنرمند، زمان و محل ارائه اثر (جریان‌های هنری، نمایشگاه‌های هنری، مجموعه‌ها و موزه‌ها، هنر اجرا و چیدمان) است، تحلیل شده و سپس از برآیند این تحلیل محتوا، منبع الهام اثر تایید می‌شود. برای دقت در ارزیابی کیفی این آثار، در بخش یافته‌ها از روش استدلال زنجیره‌ای تولمین استفاده می‌شود که سه گام بنیادین آن عبارت است از: ۱. مطرح کردن ادعا به‌همراه داده‌ها، پس‌زمینه‌ها و تضمین آن؛ ۲. ارائه ایده‌هایی برای پشتیبانی از ادعا؛ ۳. مطرح کردن تکیه‌های ممکن در رد ادعا که بر اساس آن می‌توان کیفیت ادعا را تقویت یا تعدیل کرد [۲۲]. در این پژوهش از تعدیل‌گرهایی نظیر قوی، تا حد زیادی تا حدودی و ضعیف برای تایید نهایی ادعا و نه اثبات آن استفاده می‌شود.

جرقیل و حمل و نقل است. برای نمونه، برای بالا بردن و حمل یک مجسمه، آن را با طناب می‌بندند و سپس آن را با طناب بلند می‌کنند که یک روش مرسوم تاریخی است و از نظر اقتصادی، ایمنی و راهبردی تا به امروز برقرار مانده است [۲۴]. این نوع لفاف، امروز در صنعت بسته‌بندی به صورت‌های لفاف کشیده^۲، لفاف شبکه‌ای^۳ و نواربندی^۴ به ویژه برای ایمنی و بسته‌بندی مجموعه‌ای از کارتن محصولات در حمل و نقل استفاده می‌شود؛ به گونه‌ای که ابتدا با چسب، چسب نواری و منگنه، جعبه‌ها بسته و سپس دور آن‌ها با لفاف کشیده و نوار محکم می‌شود تا برای قرار گرفتن روی پالت‌های چوبی یا پلاستیکی آماده باشد [۲۵]. لفاف شبکه‌ای نیز که به دو صورت بافته و اکستروژن^۵ تولید می‌شود، یک لفاف محافظ و تزئینی به‌شمار می‌آید که جریان هوا را در بسته‌بندی گیاهان و انواع میوه‌ها فراهم می‌کند [۲۶].

به‌هرحال، هیچ‌کس آن را نادیده نمی‌گرفت. این اثر همچون تبلیغی، باور کریستو را تقویت کرد که هنر معاصر ابزاری برای گفت و شنود و تغییر اجتماعی است. همچنین در مقدمه دفترچه راهنمای نمایشگاه، هدف از این لفاف پیچی موزه را «بسته‌بندی» سراسر تاریخ هنر و هجو همه معانی همراه با موزه: آرامگاه، محل سپردن اشیای گرانبها عنوان کردند [۱۸] دو بنای دیگر نیز بسته‌بندی شد، کنست هال، برن، در سال ۱۹۶۸ م؛ و بنای رایشتاگ، برلین، در سال ۱۹۹۵ م. شایان ذکر است، که در سال ۱۹۹۴ م کریستو و ژان-کلود به طور رسمی نام خود را از کریستو به «کریستو و ژان-کلود» تغییر دادند. آن‌ها از پروژه «بشکه‌های نفتی چیده‌شده و بسته‌بندی‌های حاشیه بارانداز»^۱ (جدول ۱، تصویر ۳) در سال ۱۹۶۱ با هم کار می‌کردند [۲۳].

آنچه در تحلیل آثار کریستو و ژان-کلود باید در نظر گرفت استفاده از لفاف و طناب برای اهدافی چون بسته‌بندی، بالابردن به‌ویژه با

جدول (۱): بازتاب کارکرد حفاظتی طراحی بسته‌بندی (لفاف پیچی) در آثار هنر محیطی کریستو و ژان-کلود

	
<p>تصویر (۲): «موزه هنرهای معاصر شیکاگو، بسته‌بندی شده»، ۱۹۶۸ [۱۸]</p>	<p>تصویر (۱): وسپا بسته‌بندی شده [۲۳]</p>
	
<p>تصویر (۴): درختان بسته‌بندی شده، عکاس: پیتر گارتمن، ۱۹۹۸ [۴۳]</p>	<p>تصویر (۳): «بشکه‌های نفتی چیده‌شده و بسته‌بندی‌های حاشیه بارانداز»، بندر کلن، آلمان، ۱۹۶۱ [۲۳]</p>

¹ Stacked Oil Barrels and Dockside Packages

² Stretch Wrapping

³ Net-wrap

⁴ Strapping

⁵ Extrusion

دهند، استانداردهای بین‌المللی، نظیر استاندارد ایزو ۱۱۲۲۸ (قسمت‌های ۱ تا ۳) است که همه فعالیت‌های نیروی کار انسانی مانند: بلند کردن، جابه‌جا کردن، هل دادن و کشیدن را در نظر می‌گیرد. جنبه‌های ارگونومی، همچنین با دستیابی آسان به محتویات بسته‌بندی ارتباط دارد؛ یعنی آسان باز شدن بسته‌بندی مصرف‌کننده (به‌ویژه برای پرستاران و کارگران صنعتی) و همچنین حمل و نقل بسته‌بندی [۲].

۲-۴- بازتاب کارکرد ارگونومی^۱ طراحی بسته‌بندی در

هنرهای معاصر

ارگونومی به مجموعه‌ای از کارها گفته می‌شود که بهره‌وری را در گروه دانش عوامل انسانی می‌انگارد و بر اهمیت یکپارچگی عوامل انسانی (به‌ویژه بهبود فیزیکی، سازمانی و روانی) با فعالیت‌های شرکت تأکید می‌کند [۲]. یکی از راه‌هایی که به طراحان کمک می‌کند راه‌حلی برای طراحی یا بازطراحی بسته‌بندی متناسب با اصول ارگونومی ارائه

جدول (۲): بازتاب کارکرد ارگونومی طراحی بسته‌بندی (طراحی ساختار و گسترده بسته‌بندی کاغذی و مقوایی) در هنرهای معاصر

^۱Ergonomic function

هوج با انتقال رنگ با استفاده از گلنتک روی سطح اشیای دورریختنی، از آن‌ها چاپ دستی تهیه می‌کند. رنگ‌های او شفاف هستند و او طرح‌ها را بر روی هم می‌اندازد تا رنگ‌های جدیدی پدید آورد. گاهی از یک طرح گسترده (جدول ۲، تصویر ۶، وسط)، گاهی از چند طرح گسترده وابسته به هم (مثل سینی، نگهدارنده و جعبه محصول) (جدول ۲، تصویر ۶، چپ) برای چاپ مجموعه «گسترده کردن» بهره گرفته است [۲۹].

در هنرهای جدید، کمتر از کارکرد عوامل انسانی در بسته‌بندی الهام گرفتند، بر اساس (شکل ۱)، باید گفت که فقط وزن، ابعاد و مواد بسته‌بندی به واسطه اقتباس از ساختارهای استاندارد بسته‌بندی در هنرهای معاصر در نظر گرفته شده و سایر عوامل انسانی مانند توجه به فعالیت‌های باربری و باراندازی و همچنین اعمال جابه‌جایی از نظرها دور بودند.

۴-۳- الهام از کارکرد پایداری بسته‌بندی

ال آناتسوی در اواخر دهه ۶۰ و ۷۰ م بر عرصه هنر مدرن پا گذاشت؛ دوره‌ای که جریان‌های هنر مستقل در غرب آفریقا درخشان شد. او به‌طور گسترده‌ای فرم‌های هنری آفرید که از اشیاء یافت‌شده در محیط اطرافش به صورت دو یا سه‌بعدی ساخته می‌شد و چنین در ترویج هنر آفریقا در ابعاد جهانی کوشید [۳۰]. آناتسوی در آثار اولیه‌اش از چوب و گل با رویکردی فرمالیستی^۳ با الهام از فرهنگ غنا و نیجریه به‌ویژه از پارچه بافی کنت^۴، ادینکرا^۵ و نقش‌مایه‌های دیگر غنایی بهره می‌گرفت. برای گسترش آثارش مواد دیگری چون: سرامیک، نوارهای فلزی، سیم‌های مسی، آلومینیوم و در بطری‌ها را در چیدمان‌هایش به‌کار گرفت [۳۰]. روش کار آناتسوی به این صورت است که با اشیای دورریختنی مانند در بطری‌ها، صفحات چایی (زینک)، رنده و نوارهای آلومینیومی و اتصال آن‌ها به‌وسیله سیم مسی یک چیدمان می‌سازد تا جلوه‌ای از پارچه‌بافی کنت و نقوش تکرارشونده پارچه‌های ادینکرا را به نمایش گذارد [۳۰].

در هنرهای معاصر، کمتر به کارکردهای ارگونومی بسته‌بندی توجه کرده‌اند. در این میان، آثاری را که ملهم از ساختارهای استاندارد بسته‌بندی کاغذی هستند، می‌توان به‌طور غیرمستقیم با این کارکرد مرتبط دانست؛ چنانکه بر اساس استاندارد «ISO-IEC 41»، عوامل انسانی (ارگونومی) در بسته‌بندی اولیه به‌گونه‌ای باید در نظر گرفته شود که بسته‌بندی غیرضروری حذف گردد و کالا به‌حالت مطلوب تولیدکننده به مصرف‌کننده تحویل گردد. به‌علاوه، راه‌های مناسب انبارداری کالا را فراهم آورد و مصرف‌کننده را از آثار مخرب بالقوه در بسته‌بندی و محتویات در امان بدارد؛ در حالی که دورریختن، بازیافت و کمترین تأثیر بر محیط‌زیست را در نظر داشته باشد [۲۷].

بدین ترتیب، آثاری را که با الهام از طرح گسترده بسته‌بندی اولیه (سام هوج) و تیغ برش بسته‌بندی ثانویه (می‌توبایت) آفرینند (جدول ۲، تصویر ۵ و ۶)، می‌توان به‌طور غیرمستقیم ملهم از طراحی عوامل انسانی در بسته‌بندی پنداشت.

می‌توبایت^۱ با الهام از یک فصل از کتابی درباره طراحی بسته‌بندی، مجموعه آثار خود را «جعبه‌های فراگیر» نامید؛ مجموعه‌ای از قطعات مقواهای کارتن که با دقت بر اساس انواع جعبه‌های استاندارد، برش ساختاری و نیم‌تیغ تا خورده بودند تا جعبه‌های چاکدار معمولی باشند. توبایت، گسترده جعبه‌های استاندارد را با اندازه‌های کاهشی به صورت لایه‌ای روی هم چسباند، به‌گونه‌ای که هر یک از لایه‌ها، ۵ درصد از لایه زیرین کوچک‌تر بود و آنقدر ادامه داد که شکل نهایی لایه روبین به صورت یک نوار از مقوای کارتن شد (جدول ۲، تصویر ۵). گفتنی است که توبایت به‌طور غیررسمی در یک کارخانه کاغذ و کارتن‌سازی در کنزاس^۲ کار می‌کرد و از سال ۱۹۹۹ دانشجویان خود را برای بازدید به کارخانه می‌آورد؛ از این‌رو دانشجویان پیشین به کار در کارخانه مشغول شدند و به پاس همکاری او، کارخانه اختیار تام به او داد تا به‌صورت رایگان از مواد مصرفی برای ساخت آثارش استفاده کند [۲۸].

سام هوج از دیگر هنرمندانی است که با الهام از طرح گسترده بسته‌بندی آثاری خلق کرده است؛ او با استفاده از اشیای دورریختنی مثلاً جعبه‌های کارتنی باز شده، چاپ‌های دستی می‌آفریند. رنگ‌های او دست‌ساز هستند و از ماسه‌های ساحل انگلیس ساخته می‌شوند.

^۱ May Tveit

^۲ Kansas

^۳ The formalist approach

^۴ Kente Cloth

^۵ Adinkra Cloth

جدول (۳): بازتاب کارکرد پایداری طراحی بسته‌بندی (به‌یافت) در هنرهای معاصر برآمده از فرهنگ بومی

	
<p>تصویر (۷): «پوسته زمین»، بافته‌ای از در بطری و سیم مسی با الهام از هنر آفریقا، سمت چپ: جزئیات اثر «پوسته زمین»، اثر ال آناتسوی، ۲۰۱۷ [۴۶]</p>	
	
<p>تصویر (۹): کریگامی با استفاده از دورریز بسته‌بندی دستمال کاغذی، اثر هاروکی ناکامورا [۴۷]</p>	<p>تصویر (۸): کریگامی با استفاده از دورریز بسته‌بندی چیپس، اثر هاروکی ناکامورا [۴۷]</p>

بسته‌های روی میز، جعبه قطعات خودرو است که تمام عناصر نوشتاری و نمادین را از روی آن‌ها بریده بود (جدول ۴، تصویر ۱۰ و ۱۱).

فیتزماوریس در سال ۲۰۲۴، به طور تخصصی‌تری بر بسته‌بندی تمرکز کرد و در یک نمایشگاه گروهی به نام «به‌یافت: از بسته‌بندی تا هنر» آثار خود با محوریت قوطی‌های له‌شده کوکاکولا را به همراه هفت هنرمند دیگر به نمایش گذاشت (جدول ۴، تصویر ۱۲).

علاوه‌براین، او در مجموعه‌ای با عنوان «پس از مسابقه»، ۳۰۰ دورریز بسته‌های سیگار از مناطق گوناگون را به شکل پیراهن‌هایی بازیکنان فوتبال ساخته که یقه آن‌ها نیز از جنس سیگار است (جدول ۴، تصویر ۱۳). فیتزماوریس همواره سعی کرده اشیای مصور نوشتاری^۲ را که در زندگی روزمره حضور دارند، گسترش و متناسب‌سازی کند،

ال آناتسوی با کاربست در بطری‌ها و همچنین بهره‌گیری از نقش‌مایه‌های هنر آفریقا، نه تنها از کارکرد پایداری در بسته‌بندی (به‌ویژه به‌یافت) الهام گرفته، بلکه از کارکرد ارتباطی و بازاریابی بسته‌بندی نیز بهره گرفته است. (جدول ۳ تصویر ۷)

از هنرمندان معاصر دیگری که از دورریز بسته‌بندی در آثارشان استفاده کردند، به هنرمند بریتانیایی لئو فیتزماوریس می‌توان اشاره کرد. او در سال ۲۰۲۱ با نمایشگاه «از زندگی شهری لذت ببر»^۱، نشانه‌ها و نشان‌های تجاری روزمره را بازآفرینی و بازپیش نهاد. فیتزماوریس در یکی از فضاهای گالری، نشانه‌ها و نشانه‌های تک‌رنگ را مستقیم روی دیوار اجرا کرد تا تصور مجموعه‌ای از جعبه‌های بزرگ سه‌بعدی را القا کند و همچنین نگاه را به سوی آثار کوچک‌ترش بکشاند [۳۱]. در نمایشگاه «از زندگی شهری لذت ببر»، این نشانه‌های (لوگوهای) مقیاس بزرگ روی دیوار، نشانه خودروها و

^۲ Image-word-objects

^۱ "Enjoy Civic Life"

(جدول ۳ تصاویر ۸ و ۹) چپارا ریویتوسو و ماتئو باستیانی^۲ زوج طراح ساکن میلان ایتالیا که مدت‌هاست در استودیو طراحی «کمر ۶۰»^۳ با هم تخصصی روی طراحی کیف و زیورآلات تمرکز دارند، نیز در جریان به‌یافت نقش دارند. آن‌ها با مواد غیرمعمول مانند: لفاف و ظروف غذای فوری کیف‌هایی کاملاً کاربردی طراحی کردند (جدول ۴، تصویر ۱۴) تا الگوی ذهنی پایداری را ترویج دهند [۳۳].

از هنرمندان معاصر دیگر که از دورریز بسته‌بندی بهره‌گرفته‌اند و در نمایشگاه «به‌یافت: از بسته‌بندی تا هنر» شرکت کردند، می‌توان از راسل هیرون که از مقوای کارتن چهره‌های خیالی ساخته، نام برد (جدول ۴، تصویر ۱۵).

درست همانند انسان‌ها که دنیای پیرامون را گسترش می‌دهند و هماهنگ می‌کنند [۳۱].

هاروکی ناکامورا همچون ال آناتسوی، با دورریز بسته‌بندی و با الهام از هنر بومی مجموعه‌ای حجم ساخته است؛ او متناسب با هنر ژاپنی کریگامی^۱ با استفاده از برش، تا و حالت دادن به دورریز بسته‌بندی، مجسمه‌هایی با توجه به قابلیت‌های تصویر و نوشتار بسته‌بندی ساخته است. شایان ذکر است که کریگامی نوعی اورگامی است که در آن علاوه بر اینکه می‌توان کاغذ را تا کرد، می‌توان برش داد. در کریگامی انحنادار نیز اغلب به یک هندسه نقوش غیریکپارچه برای الگوی تا و برش نیاز است [۳۲].

جدول (۴): بازتاب کارکرد پایداری طراحی بسته‌بندی (به‌یافت) در هنرهای معاصر

	
<p>تصویر (۱۱): جزئیات چیدمان سمت راست [۱۲]</p>	<p>تصویر (۱۰): نمایشگاه «از زندگی شهری لذت ببر»، اثر لئو فیتزماوریس [۱۲]</p>
	
<p>تصویر (۱۳): مجموعه «پس از مسابقه»، اثر لئو فیتزماوریس [۱۲]</p>	<p>تصویر (۱۲): نمایشگاه «به‌یافت: از بسته‌بندی تا هنر»، اثر لئو فیتزماوریس [۱۲]</p>
	
<p>تصویر (۱۵): طراحی چهره‌های غیر واقعی با استفاده از دورریز کارتن، اثر راسل هیرون [۱۴]</p>	<p>تصویر (۱۴): طراحی کیف با استفاده از دورریز بسته‌بندی، اثر استودیو «کمر ۶۰» [۳۳]</p>

^۱ Kerigami

^۲ Chiara Rivituso and Matteo Bastiani

^۳ Camera60

۴-۴- الهام از کارکرد ترابری بسته‌بندی

اندی وار هول در سال ۱۹۶۲ م، ۳۲ نقاشی از قوطی‌های کنسرو سوپ کمپبل^۱ را روی رف‌های سفیدرنگ در گالری فروش^۲ به‌نمایش گذاشت تا چیدمان یک خواروبارفروشی را به ذهن بیاورد (جدول ۵، تصویر ۱۶). بسیاری از منتقدان، این اثر وار هول را مهم‌ترین آثار او در هنر معاصر دانسته‌اند؛ چون انتقال قوطی‌ها از فروشگاه به گالری، جزو اولین جرقه‌های استفاده از مفهوم مصرف‌گرایی در هنر بوده است [۲۰]. این اثر ۳۲ که همه به یک‌شکل و یک‌اندازه نقاشی شدند، یادآور تولید انبوه و همچنین مراحل تولید و توزیع محصولات است؛ بنابراین، وار هول از یکی از مراحل چرخه تأمین، یعنی قفسه‌چینی بسته‌بندی در فروشگاه الهام گرفته است.

از دیگر آثار وار هول، چیدمان صدها جعبه بریلو^۳ است که روی هم‌چیده و انبار شده است تا گالری استیل^۴ را پر کند (جدول ۵، تصویر ۱۷). حتی در گالری یک پیشخوان ترخیص نصب شد که لفاف پلاستیک می‌فروخت، اما وار هول، جعبه‌ها را از چوب و نه از کارتن ساخته بود و روی آن چاپ سیلک^۵ بود و کمی بزرگ‌تر از کارتن‌هایی بود که در انبار یا سوپرمارکت نگه می‌داشتند [۳۴]. اثر دیگر ملهم از قفسه‌چینی را گوین تورک در سال ۲۰۱۷ به نمایش گذاشت. نام این اثر «رتروفیدهین»^۶ است که از ترکیب سه کلمه

رترو^۷ به معنی بازگشت، و پسوند فرانسوی فیل^۸ به معنی مکان و ده مخفف کلمه دیمن هرست است (جدول ۵، تصویر ۱۸) که پیش‌تر در سال ۱۹۹۷ «قفسه دارویی» را به نمایش گذاشت. در حالی که «قفسه دارویی» دیمن هرست شامل بسته‌بندی دارویی قبل از مصرف بود و متأثر از بازدید او از موزه تاریخ طبیعی شهر لید انگلیس طراحی شده بود؛ اثر تورک شامل بسته‌بندی دارویی پس از مصرف یا دورریز داروها در قفسه بود. تورک می‌گوید: «آنچه مرا در پاکت‌های خالی مجذوب خود کرد، این بود که این تقریباً [شبهه] تجربه پس از مصرف دارو است؛ وقتی داروها مصرف می‌شود و عوارض جانبی‌اش اتفاق می‌افتد، مردم همه آن را به اعتماد می‌پذیرند، اما این [پاکت‌های خالی همچون عوارض جانبی] بقایای آن چیزی است که به جا می‌ماند» [۳۵].

در حقیقت، هر دو با الهام از قفسه‌چینی، در رساندن مفهوم اجتماعی کوشیدند.

در میان آثار لئو فیتزماوریس، نیز توجه به قفسه‌چینی بسته‌بندی اهمیت دارد، به ویژه در یکی از آثار او به نام «تو زیبایی: فکر می‌کنم»^۹، ۱۰ قوطی کوکاکولا با طیف رنگی از سفید تا قرمز روی یک رف سفید به نمایش درآمد (جدول ۵، تصویر ۱۹).

جدول (۵): بازتاب کارکرد ترابری طراحی بسته‌بندی (قفسه‌چینی و پالت‌چینی) در هنرهای معاصر

	
<p>تصویر (۱۷): قوطی‌های صابون بریلو، اثر اندی وار هول، ۱۹۶۴ [۳۴]</p>	<p>تصویر (۱۶): ۳۲ نقاشی از قوطی‌های کنسرو سوپ کمپبل، اثر اندی وار هول، ۱۹۶۲ [۴۸]</p>
	
<p>تصویر (۱۹): «تو زیبایی: فکر می‌کنم»، اثر لئو فیتزماوریس، ۲۰۰۸ [۱۲]</p>	<p>تصویر (۱۸): «رتروفیدهین»، اثر گوین تورک، ۲۰۱۷ [۴۹]</p>

⁶ Retrophydian

⁷ Rotro

⁸ Phile

⁹ "You're Beautiful: I think"

¹ Campbell's Soup Cans

² Ferus Gallery

³ Brillo Boxes

⁴ Stable Gallery

⁵ Ceilk

۴-۵- الهام از کارکرد بازاریابی بسته‌بندی

با توجه به اینکه کارکرد بازاریابی با تخصص‌های حوزه هنر مانند طراحی گرافیک، تصویرسازی و طراحی اطلاعات ارتباط دارد، هنرمندان معاصر بیشتر از این کارکرد الهام گرفته‌اند. یکی از این هنرمندان، پیرو مانزونی است که در اثری با عنوان «خط» یک خط طولانی را روی یک طومار کاغذی کشید و درون ظرفی استوانه‌ای شکل بسته‌بندی کرد. روی بسته‌بندی یک برجسب چسباند که اطلاعاتی درباره محتویات بسته ارائه می‌دهد؛ طول خط، تاریخ اجرا و امضای هنرمند (جدول ۶، تصویر ۲۰). اثر دیگر او (جدول ۶،

که بازکردن بسته را ممنوع می‌کند و هر گونه راه ارتباط بصری، پیام‌رسانی و انتقال معانی را می‌بندد [۳۶].

یکی دیگر از منابع الهام هنرهای معاصر، نقش رسانگی و ارتباطی بسته‌بندی است؛ تا جایی که تولید نسخه‌های محدود بسته‌بندی به یکی از عرصه‌های هنر معاصر تبدیل شده است. اجناس کمیاب که همواره در بخش‌های پراهمیت بازار، مانند اجناس باب روز، جریان داشته، امروزه با عنوان اجناس مصرفی زودگذر (FMCG) بر روی آن سرمایه‌گذاری می‌شود؛ اجناس کمیاب، تولید جنس‌های غیرمعمول و یا یک شکل خاص از گسترش خط تولید مانند نوشته چاپی «مخصوص کریمس» که معمولاً روی بسته‌بندی درج می‌شود، در

جدول (۶): بازتاب کارکرد بازاریابی طراحی بسته‌بندی (با نگاه انتقادی) در آثار پیرو مانزونی

		
<p>تصویر (۲۲): نام اثر: «بسته‌بندی‌ها»، ۱۹۶۲ [۵۰]</p>	<p>تصویر (۲۱): نام اثر: «گه هنرمند»، ۱۹۶۱ [۵۰]</p>	<p>تصویر (۲۰): نام اثر: «خط»، ۱۹۵۹ [۵۰]</p>

این جریان شکل گرفتند، اما یک نوع جدید از تولید نسخه‌های محدود، تولید بسته‌بندی‌های مخصوص است نه تولید محصولات مخصوص. از اهدافی که این بسته‌های مخصوص را پدید آورده، می‌توان به جلب توجه مجموعه‌داران، شخصی‌سازی محصول، ارتباط تاریخی و میراثی و تأکید بر کشور سازنده اشاره کرد [۳۷].

از بسته‌بندی‌های نسخه محدود که با همکاری هنرمندان معاصر طراحی شده باید از مجموعه‌ای افزون بر ۸۰۰ بطری ابلسوت^۲ یاد کرد که گالری ساچی^۳ آن‌ها را در طول ۳۰ سال گردآوری کرده و در نمایشگاهی با عنوان «وارهول مطلق: نیمه دیگر»^۴ در سال ۲۰۱۲ به نمایش گذاشت (جدول ۷، تصویر ۲۳-۲۵). این بطری‌ها را در طول سال‌ها هنرمندانی از اندی وارهول و لویییز برزوا^۵ گرفته تا کیت

تصویر (۲۱)، قوطی کنسروی است که مدفوع هنرمند در آن بسته‌بندی شده است. روی برجسب قوطی را چنین نوشته است: «... محتویات: ۳۰ گرم، تازه تولید، نگهداری و بسته‌بندی شده در می ۱۹۶۱» [۳۶]. این جریان ادامه هنر کنایه‌ای جکسون پولاک بود که به سرعت در اجراهای زنده، اتفاقات و رخدادها گسترش یافت؛ فاصله گرفتن از بوم نقاشی و گذار از کنش نقاشی به کنش [۱۷]. همچنین، علاقه مانزونی به پس‌زدن زیبایی و تماشامحوری را در این آثار می‌توان پی‌گرفت؛ چنانکه او با شبیه‌سازی تولید انبوه در زندگی روزمره سعی کرد فرهنگ بصری معاصر را نقد کند [۳۶]. او در یک مجموعه اثر به نام «بسته‌بندی‌ها»^۱ نیز این پس‌زدن زیبایی‌شناسی را به‌ویژه با دسترسی‌ناپذیری بصری به نمایش می‌گذارد (جدول ۶، تصویر ۲۲)؛ او محتویات نامشخصی را با کاغذ و بند بسته‌بندی کرده و به‌وسیله دو مهر مومی و سربی آن را پلمپ کرده است، به‌گونه‌ای

^۲ Fast-moving Consumer Good

^۳ Absolut

^۴ Saatchi Gallery

^۵ "Absolut Warhol: The Other Half"

^۶ Louise Bourgeois (1911-2010)

^۱ Pacchi (packages)

جدول (۷): بازتاب کارکرد بازاریابی طراحی بسته‌بندی (نسخه‌های محدود و مجموعه‌داری) در هنرهای معاصر

		
<p>تصویر (۲۵): بطری ابلسوت، نسخه محدود، اثر دیمن هرست [۵۱]</p>	<p>تصویر (۲۴): بطری ابلسوت، نسخه محدود، اثر کیت هرینگ، ۲۰۲۵ [۵۱]</p>	<p>تصویر (۲۲): بطری ابلسوت، نسخه محدود، اثر اندی وارمول، ۱۹۸۵ [۵۱]</p>
		
<p>تصویر (۲۷): مجموعه قوطی‌های کوکاکولا، اثر دیوید آندرسی، ثبت گینس [۴۲] ۲۰۱۵</p>	<p>تصویر (۲۶): تونل موزه نودل فنجان، ایکه دار، اوساکا ژاپن، تاسیس ۲۰۱۱ [۴۱]</p>	

گذاشتند. در بلژیک نیز، قوطی‌های «استلا آرتوا»^۵ در حمایت از فستیوال فیلم کن نسخه‌های محدود تولید کرد که هر قوطی با طراحی متفاوتی چاپ شد تا مصرف‌کنندگان را به خیال‌پردازی و داستان‌پردازی دعوت کند. نشان تجاری توبورگ^۶ نیز در آلمان قوطی‌های بزرگ آجو (۷۵۰ میلی‌لیتر تا ۱ لیتر) برای کریسمس ۲۰۱۴ طراحی کرد. نشان‌های تجاری پریر^۷ و باواریا^۸ نیز مانند ابلسوت، از هنرمندان برای طراحی بهره گرفتند [۳۹].

افزون‌براین، در دنیای امروز، حوزه هنر معاصر و حوزه طراحی (محصولات و بسته‌بندی) از بسیاری جهات هم‌پوشاند؛ بسیاری از مالکان محصولات تجملی، گالری‌دار، مجموعه‌دار یا گردانندهٔ حراج‌های معروف‌اند. برای نمونه فرانسوا پینو^۹، مالک گروه محصولات

هرینگ و دیمن هرست، با توجه به شکل متمایز بطری ابلسوت، طراحی کردند [۳۸].^۱

از نمونه‌های دیگر نسخه‌های محدود به‌ویژه در بسته‌بندی نوشیدنی‌ها به برند بادویزر^۲ می‌توان اشاره کرد که در سال ۲۰۱۴ م بطری‌های فلزی طلایی را به مناسبت جام جهانی فوتبال به بازار ۴۰ کشور عرضه کرد. در مناسبت‌های سینمایی نیز قوطی‌های نوشیدنی نسخه محدود مانند «استار وارز»^۳ و «فریدا»^۴ در سال ۲۰۱۷ م با به عرصه

^۱ در مجموعه ساچی، طراحی‌های دیگری از بطری ابلسوت موجود است که هنرمندان متأخرتری آن‌ها را طراحی کرده‌اند؛ این هنرمندان عبارت‌اند از: Olivia Poppy Coles, Bartosz Beda, Alex Ball, Steven Allan, Eimear Nicolas Feldmeyer, Amanda Doran, Nicholas Dedics, Antonio Jin Han Lee, Hyojun Hyun, Rachel Hunt, Friers, Eoghan Natasha Peel, Claire Moore, Aileen McEwen, Marguet, Aleksandra Rafal Topolewski, Ryan, Amba Sayal-Bennett, [۴۰] Tereza Zelenkova Wojcik.

^۲ Budweiser
^۳ Star Wars
^۴ Freedea

^۵ Stella Artois
^۶ Tuborg
^۷ Perrier
^۸ Bavaria
^۹ François Pinault

مجموعه دیگری که در سال ۲۰۱۵ م به رکورد جهانی گینس رسیده، مجموعه دیوید آندرسی^۳ است که ۲۰ هزار قوطی متنوع کوکاکولا را گردآوری کرده است (جدول ۷، ردیف ۲ چپ). در این مجموعه طراحی‌های متنوعی از سراسر دنیا و با طعم‌های گوناگون که نسخه‌های محدود را نیز شامل می‌شود، وجود دارد [۴۲].

۵- یافته‌های پژوهش

از تحلیل محتوای ۲۷ اثر هنرهای معاصر که به‌طور هدفمند از ۱۴ هنرمند با معیار بازنمایی کارکردهای پنجگانه طراحی بسته‌بندی در محتوای آثار انتخاب شد، چنین برمی‌آید که هنرمندان معاصر به کارکرد ارگونومی و حفاظتی بسته‌بندی کمتر توجه کرده‌اند و از کارکرد پایداری، بازاریابی و ترابری بیشتر الهام گرفته‌اند (جدول ۸).

تجملی کوچی و بالنسیاگا، صاحب کریستیز نیز هست [۲۰]. بنابراین با توجه به اینکه تولید بسته‌بندی‌های نسخه محدود، مجموعه‌داری و موزه‌داری و به‌طور کلی بازار هنر با هم در ارتباطاند، هنر معاصر دیگری که با الهام از کارکرد بازاریابی بسته‌بندی شکل گرفته، موزه‌ها و مجموعه‌های طراحی بسته‌بندی است. از موزه‌ها باید به موزه نودل‌های فنجان‌های ایکه‌دا^۱ واقع در استان اوساکا ژاپن نام برد که در سال ۲۰۱۱ به مناسبت صدسالگی موموفوکو آندو^۲، مبدع نودل فوری فنجان‌های تأسیس شد. در حقیقت آندو، نودل فوری را در سال ۱۹۷۱ م، پس از جنگ‌های جهانی، با مشورت یکی از نظامیان آمریکا به تولید انبوه رساند [۴۰]. فضای دالانی‌شکلی در این موزه برای نمایش نزدیک به ۸۰۰ نمونه بسته‌بندی نودل فوری به نمایش درآمده (جدول ۷، تصویر ۲۶) که نشان می‌دهد در نیم‌قرن گذشته چطور این محصول در مقیاس جهانی رشد کرده است [۴۱].

جدول (۸): تطبیق محتوای هنرهای معاصر با کارکردهای پنجگانه بسته‌بندی

جدول	نام هنرمند	نام اثر	تاریخ آفرینش اثر	نوع هنر معاصر	تطبیق محتوای هنرهای معاصر با کارکردهای پنجگانه بسته‌بندی				
					حفاظتی	ارگونومی	پایداری	اچستیک	بازاریابی
۱	کریستو و ژان کلود	وسپا (تصویر ۱)	۱۹۶۴	چیدمان	۱	-	-	۳	۲
		بسته‌بندی موزه هنرهای معاصر، شیکاگو (تصویر ۲)	۱۹۶۸	هنر محیطی	-	-	۴	۳	۲
		درختان (تصویر ۴)	۱۹۹۸	هنر محیطی	-	-	۲	۴	۳
۲	می تویابت سام هوج	«بسته‌های فراگیر» (تصویر ۵)	۲۰۱۸	حجم	-	۱	۲	-	۳
		«به‌یافت: از بسته‌بندی تا هنر» (تصویر ۶)	۲۰۲۵	چاپ دستی	-	۱	۲	-	-
۳	ال آئاتسوی هاروکی ناموکارا	«پوسته زمین» (تصویر ۷)	۲۰۰۷	چیدمان	-	-	۱	-	۲
		کریگامی از دوریز بسته‌بندی‌های مختلف (تصویر ۸ و ۹)	۲۰۱۹	حجم	-	-	-	-	۲
۴	لئو فیتزمتوریس	«از زندگی شهری لذت ببر» (تصویر ۱۰ و ۱۱)	۲۰۲۱	چیدمان	۳	-	-	-	۲
		«به‌یافت: از بسته‌بندی تا هنر» (تصویر ۱۲)	۲۰۲۵	چیدمان	۴	۵	-	۳	۲
		«پس از مسابقه» (تصویر ۱۳)	۲۰۰۳	کلایز	-	-	۱	-	۲
		«تو زیبایی: فکر می‌کنم» (جدول ۵، تصویر ۱۹)	۲۰۰۸	چیدمان	۴	-	۳	-	۲
		کیف‌های به‌یافتی (تصویر ۱۴)	۲۰۲۴	طراحی مد	۴	۳	۱	-	۲
۵	اندی وارهل	«به‌یافت: از بسته‌بندی تا هنر» (تصویر ۱۵)	۲۰۲۵	کلایز	۳	-	۱	-	۲
		«کنسروهای سوپ کمپل» (تصویر ۱۶)	۱۹۶۲	چیدمان	۳	۴	-	-	۲
		«جمعه‌های اصابون [صابون] بریلو» (تصویر ۱۷)	۱۹۶۴	چیدمان	۳	۴	-	-	۲
۶	پیرو مانزونی	«رتروفیدهین» (قفسه داروها) (تصویر ۱۸)	۲۰۱۷	چیدمان	۴	۵	۳	-	۲
		«خط» (تصویر ۲۰)	۱۹۵۹	هنر مفهومی	۲	-	-	-	۱
		«گه هنرمند» (تصویر ۲۱)	۱۹۶۱	هنر مفهومی	۲	۳	-	-	۱
۷	هنرمندان معاصر اولین: اندی وارهل به یاد «موموفوکو آندو» دیوید آندرسی	«بسته‌بندی‌ها» (تصویر ۲۲)	۱۹۶۲	هنر مفهومی	۲	-	۳	۴	۱
		طراحی لیبل بطری ابسلوت (تصویر ۲۳-۲۵)	از ۱۹۸۵	نسخه محدود (طراحی)	۲	-	۳	۴	۱
		موزه نودل فنجان‌های (تصویر ۲۶)	۲۰۱۱	مجموعه‌داری	۳	-	۲	-	۱
		مجموعه قوطی‌های کوکاکولا (تصویر ۲۷)	۲۰۱۵	مجموعه‌داری	۳	-	۲	-	۱

^۱ Cup Noodles Museum Osaka Ikeda

^۲ Momofuku Ando

^۳ Davide Andreani

می‌توبایت در اثر «جعبه‌های فراگیر» و سام هوج در اثر ارائه شده در نمایشگاه «به‌یافت»: از بسته‌بندی تا هنر» به بازنمایی این کارکرد هنرمندان رجوع شد، چنانکه می‌توبایت خالق «جعبه‌های فراگیر» یک دوره کارآموزی در یک کارخانه تولید بسته‌بندی مقوایی را در کارنامه خود داشت و مواد اولیه آثارش که از جنس مواد پایدار بود با حمایت آن کارخانه تأمین شده بود. بدین ترتیب، این اثر را از وجوه دیگری با کارکرد بازاریابی و پایداری نیز می‌توان در ارتباط دانست. افزون‌براین، آثار سام هوج را که با استفاده از چاپ مستقیم این جعبه‌ها بر بوم و به‌واسطه رنگ‌هایی برگرفته از ماسه‌های رنگی طبیعی شکل گرفته بود، تا حدودی به کارکردهای پایداری بسته‌بندی (به‌ویژه استفاده از مواد پایدار) نیز متمایل می‌توان در نظر گرفت. بدین ترتیب، با توجه به اینکه عناصر اصلی این آثار از گسترده بسته‌بندی کاغذی و مقوایی تشکیل شده می‌توان تا حد زیادی این آثار را بازنمایی کارکرد ارگونومی طراحی بسته‌بندی دانست. هرچند تکنیک اجرای سام هوج و پیشینه کاری می‌توبایت تا حدودی کارکردهای پایداری و بازاریابی را نیز به میان می‌آورد که در (جدول ۸) به آن اشاره شد.

درباره بازنمایی کارکرد پایداری طراحی بسته‌بندی قوی‌ترین ادعا را می‌توان مطرح کرد؛ چرا که جزئیات اثر یعنی نام، عناصر، جنس و بیانیه هنرمند بر استفاده بهینه از دورریز بسته‌بندی تأکید دارد. چنانکه در (جدول ۳ و ۴) مشاهده می‌شود، آثار آل آناتسوی، هاروکی ناموکارا، لئو فیتزمنوریس، استودیو کما ۶۰ و راسل هیرون از جنس دورریزهایی از قبیل درب بطری، بسته‌های مقوایی چیپس و دستمال کاغذی، قوطی‌های نوشابه، جعبه‌های سیگار و ظروف یکبارمصرف غذاهای آماده، و کارتن‌های بسته‌بندی است. البته همان‌طور که در چارچوب جامع طراحی بسته‌بندی اشاره شد این کارکردهای پنجگانه ادغام در یکدیگر هستند و در بازنمایی کارکرد پایداری طراحی بسته‌بندی، ناگزیر کارکردهای دیگر به‌ویژه بازاریابی (از طریق طرح گرافیکی بسته‌ها) نیز به ذهن مبادرت می‌کند.

در بحث بازنمایی کارکرد ترابری طراحی بسته‌بندی در هنرهای معاصر، اندی وار هول را باید پیشگام دانست. ویژگی‌هایی چون تکرار، تکثیر و چیدمان در آثار او به کارکرد ترابری طراحی بسته‌بندی اشاره دارد؛ چنانکه در آثار «کنسروهای سوپ کمپل» و «قوطی‌های بریلو» او با استفاده از چاپ سیلک به تکثیر پوسترها و جعبه‌هایی از قوطی‌های سوپ کمپل و جعبه‌های صابون بریلو پرداخته و آن را همچون قفسه‌چینی محصولات در فروشگاه‌ها و پالت‌چینی بسته‌بندی‌ها در فضای نمایشگاهی به نمایش گذاشته است. برای پشتیبانی از این ادعا به تحلیل‌هایی از آثار او ارجاع شده که جزو اولین هنرهایی بوده که در نقد مصرف‌گرایی خلق شده است.

به‌طور خلاصه، در تحلیل بازنمایی کارکرد حفاظتی بسته‌بندی در هنرهای معاصر، آثار هنر محیطی کریستو و ژان کلود (جدول ۱) انتخاب شدند. سپس، بر اساس جنس مواد انعطاف‌پذیری نظیر: پارچه بزرنت، پلاستیک و طناب که در هنر محیطی آن‌ها به کار رفته است، همچنین نام آثار آنان که اشاره مستقیم به بسته‌بندی و لفاف‌پیچی دارد مانند «بسته‌بندی موزه هنرهای معاصر»، افزون بر بیانیه هنرمندان که برای نمونه به حفاظت و پوشش سراسر تاریخ در موزه هنر شیکاگو اشاره کرده‌اند، این ادعا مطرح شد که این دو هنرمند به بازنمایی کارکرد حفاظتی طراحی بسته‌بندی در آثارشان گرایش داشتند. سپس با ارائه پشتیبان‌هایی نظیر استفاده از این مواد برای ایمنی در حمل‌ونقل آثار حجیم و همچنین استفاده از شیوه‌های نوین چنین لفاف‌پیچی‌هایی در صنعت بسته‌بندی تا حد زیادی ادعا تایید گردید. در بیان تکذیب‌هایی بر این ادعا باید گفت که در هر یک از آثار این دو هنرمند، کارکردهای دیگر بسته‌بندی نیز به ذهن مبادرت می‌کند. یکی از بارزترین این آثار، اثر «بشکه‌های نفتی چیده‌شده و بسته‌بندی‌های حاشیه بارانداز» است که در وهله نخست به ویژه با تأکید بر محل ارائه اثر، بندرگاه، به کارکرد ترابری طراحی بسته‌بندی اشاره دارد و سپس به کارکرد حفاظتی آن. بنابراین، کارکردهای دیگری که هنرمند خواسته یا ناخواسته در اثرش بازنمایی کرده و از طریق تحلیل محتوا قابل‌شناسایی بوده، در (جدول ۸) ارائه شد. کوتاه سخن آنکه اثر «وسپا» با توجه به موضوع اثر که یک موتورسیکلت لفاف‌پیچی شده است، همچون یک کالای تبلیغاتی می‌نماید که برای رونمایی پوشانده‌اند و یا همچون یک محموله حمل‌ونقل می‌نماید که برای مقاصد لجستیکی لفاف و طناب‌پیچی شده است. در دو اثر دیگر یعنی «درختان» و «موزه هنرهای معاصر»، کریستو و ژان-کلود به کارکرد پایداری طراحی بسته‌بندی نیز توجه کرده‌اند، به ویژه در «موزه هنرهای معاصر» که به‌طور مستقیم در دریافت‌های مخاطبان و نقد و تحلیل‌هایی که بر اثر شده بود، مباحثی همچون حفاظت از گرمایش زمین نیز مطرح شد. با وجود تمام ادعاهای دیگری که می‌توان در زمینه بازنمایی کارکردهای طراحی بسته‌بندی در آثار کریستو و ژان-کلود داشت، با توجه به محتوای آثار آنان، گرایش این دو هنرمند در استفاده از مواد بسته‌بندی که ابتدایی‌ترین هدف آن حفاظت و ایمنی کالا یا محموله است، می‌توان گفت این دو هنرمند تا حد زیادی به بازنمایی کارکرد حفاظتی طراحی بسته‌بندی در آثارشان می‌پرداختند.

در بازنمایی کارکرد ارگونومی طراحی بسته‌بندی با استناد به استاندارد «ISO-IEC 41» که به بسته‌بندی اولیه در مدیریت نیروی کار در چرخه تولید و توزیع توجه ویژه‌ای دارد، این ادعا مطرح شد که تمرکز بر ساختار و گسترده طرح‌های بسته‌بندی کاغذی و مقوایی به‌طور غیرمستقیم با کارکرد ارگونومی در ارتباط است و در نتیجه

کارکرد حفاظت، ارگونومی، پایداری، ترابری و بازاریابی را در طراحی بسته‌بندی قابل اندازه‌گیری می‌داند و برای هر یک زیرشاخص‌هایی تعریف می‌کند. با استفاده از این ۵ معیار و زیرشاخص‌های آن، ۲۷ اثر از آثار ۱۴ هنرمند معاصر به‌واسطه موضوع آثار، گرایش خالقان آثار، زمان و محل ارائه آثار تحلیل محتوا شد. در نتیجه پنج ادعا مطرح شد؛ نخست اینکه چهار اثر از دو هنرمند کریستو و ژان-کلود به‌واسطه استفاده از مواد انعطاف‌پذیر شبیه لفاف و طناب‌پیچی با تمرکز بر کارکرد حفاظتی خلق شده‌اند؛ دو اثر از دو هنرمند (می‌توبایت و سام هوج) با تمرکز بر طراحی ساختار و گسترده بسته‌بندی‌های کاغذی و مقوایی، کارکرد ارگونومی طراحی بسته‌بندی را در آثارشان بازنمایی کردند؛ هفت اثر از پنج هنرمند دربردارنده دورریز بسته‌بندی هستند و به‌طور مستقیم کارکرد پایداری طراحی بسته‌بندی را بازمی‌نمایند؛ در چهار اثر از سه هنرمند به‌طور مستقیم از تکرار، تکثیر و چیدمان برای بازنمایی کارکرد لجستیک طراحی بسته‌بندی به‌ویژه تولید انبوه، توزیع و انبارداری استفاده شده است؛ هشت اثر از شش هنرمند نیز با تمرکز بر طراحی گرافیک بسته‌بندی به‌ویژه اطلاعات بسته‌بندی، طراحی نسخه‌های محدود و گرآوری نسخه‌های محدود به‌طور مستقیم در تطابق با کارکرد بازاریابی طراحی بسته‌بندی خلق شده‌اند.

در پشتیبانی از ادعاهای مطرح‌شده، ارجاعات به مواد، روش‌ها و مراحل طراحی بسته‌بندی متناظر با موضوع آثار، گرایش هنرمند، محل یا زمان ارائه اثر ارائه شد که در این میان ادعای اول و دوم را تا حدودی تایید می‌توان کرد؛ چون در ادعای اول امکان تفسیر بازنمایی کارکرد ترابری را برای لفاف و طناب‌پیچی نمونه‌های منتخب می‌توان تایید کرد. همچنین در ادعای دوم، استفاده از ساختار و گسترده بسته‌بندی‌های اولیه را با کارکرد ترابری نیز می‌توان مطابق دانست.

در ادعای سوم تا پنجم، امکان ادعاهای دیگر بسیار ضعیف است و از این رو به‌قوت می‌توان تایید کرد که در ادعای سوم، استفاده از دورریز بسته‌بندی یا به‌یافت بسته‌بندی‌های مستعمل در آثار هنرمندان معاصر کارکرد پایداری طراحی بسته‌بندی را می‌نمایاند. علاوه‌براین، ادعای چهارم که بهره‌گیری از تکرار، تکثیر و چیدمان در آثار هنرمندان معاصر را بازنمایی کارکرد ترابری طراحی بسته‌بندی و استعاره‌ای از تولید انبوه، توزیع و انبارداری می‌داند، تا حد زیادی تایید می‌شود. در نهایت، ادعای پنجم که از بین‌رفتن مرز هنرهای معاصر و شاخه‌های طراحی را به‌ویژه در به‌چالش کشیدن ارتباط درون و برون بسته‌ها، طراحی نسخه‌های محدود و تهیه مجموعه و موزه از تنوع طراحی بسته‌بندی، نشانه بازنمایی کارکرد بازاریابی طراحی بسته‌بندی می‌پندارد، به قوت تایید می‌شود.

بدین ترتیب، در پاسخ به پرسش پژوهش که چگونگی بازنمایی کارکردهای پنج‌گانه بسته‌بندی را در هنر معاصر هدف می‌گیرد باید

همچنین، این آثار به صورت مجموعه خریداری شده که ارزش استعاری آن از دست نرود، اما بازنمایی کارکرد بازاریابی طراحی بسته‌بندی در آثار وار هول نیز برجسته است و از این‌رو، دومین لایه محتوایی است که از آثار او برداشت می‌شود. آثار لئو فیتز‌موریس و گوین تورک نیز که سال‌ها پس از آثار وار هول با الهام از کارکرد ترابری طراحی بسته‌بندی (به‌ویژه قفسه‌چینی) خلق شدند نیز جزو نمونه‌های موردی این پژوهش بود که علاوه بر کارکرد ترابری بر کارکرد بازاریابی نیز اشاره داشتند؛ چنانکه در اثر «تو زیبایی: فکر می‌کنم» به‌واسطه طیف رنگ‌های قوطی‌های کوکاکولا، به‌احتمال زیاد تنوع ذائقه‌های مشتریان معناسازی می‌شود. یا در اثر «رتروفیدمین» به‌واسطه بسته‌های مستعمل دارو در قفسه کارکرد پایداری بسته‌بندی تداعی می‌شود. به‌طور کلی، تولید انبوه، توزیع و انبارداری از جمله مواردی است که کارکرد ترابری طراحی بسته‌بندی به آن می‌پردازد و در قالب تکرار، تکثیر و چیدمان در آثار هنرمندان معاصر تا حد زیادی بازنمایی شده است.

در بازنمایی کارکرد بازاریابی طراحی بسته‌بندی نیز مانند کارکرد پایداری، قوی‌ترین ادعا را می‌توان مطرح کرد. هنرهای معاصر که طرح‌های گرافیکی و هویت بصری بسته‌بندی را بازنمایی کردند جزو این دسته از آثار به‌شمار می‌آیند. یکی از نخستین هنرمندانی که به طراحی گرافیک بسته‌بندی و به‌ویژه به اطلاعات مندرج در روی بسته‌ها توجه کرد، پیرو مانزونی است. آثار مانزونی که در (جدول ۶) به نمایش درآمد، از نوع انتقادی است و اعتبار اطلاعات بسته‌بندی و محتویات درون آن را زیر سؤال می‌برد. دیدگاه انتقادی او تاجایی پیش می‌رود که در مجموعه «بسته‌بندی‌ها»، اطلاعات بسته‌بندی را حذف می‌کند و بدین ترتیب ارتباط درون و بیرون بسته‌بندی را از بین می‌برد. افزون‌براین، آثار متأخرتر هنرهای معاصر مانند طراحی برچسب‌های (لبیل‌های) ابلسوت و موزه‌ها و مجموعه‌های طراحی بسته‌بندی نیز مطرح شد. همان‌طور که در آغاز بحث گفته شد، هنر معاصر پس از دهه ۹۰ م به عرصه بازار و اقتصاد راه یافت و بدین ترتیب با شاخه‌های گوناگون طراحی اعم از طراحی بسته‌بندی، طراحی گرافیک و طراحی لباس پیوندهای نوینی برقرار کرد. طراحی نسخه‌های محدود و مجموعه‌داری این نسخه‌ها را نیز حاصل این پیوند باید دانست. به‌طور کلی، ادعای بازنمایی کارکرد بازاریابی طراحی بسته‌بندی را در نمونه‌های جدول (۶) و (۷) نمی‌توان تضعیف کرد و فقط می‌توان به کارکردهای دیگر طراحی بسته‌بندی مانند کارکرد پایداری و حفاظتی در آن‌ها اشاره کرد.

۶- بحث و نتیجه‌گیری

با هدف شناسایی بازنمایی کارکردهای طراحی بسته‌بندی در هنرهای معاصر، چارچوب جامع طراحی بسته‌بندی انتخاب شد که پنج

۷- مراجع

- [1] E. Lucie-Smith, "Movement in art since 1945: issues and concepts," Trans. A. Sami-Azar, Nazar Publication, Tehran 2004. (In Persian)
- [2] A. Azzi, D. Battini, A. Persona, and F. Sgarbossa, "Packaging Design: General Framework and Research Agenda," *Packaging Technology and Science*, vol. 25(8) pp. 435-456, 2012. <https://doi.org/10.1002/pts.993>
- [3] M. Zaryabi, S. N. Emamifar, "Content Analysis of Scientific Articles on Packaging Design in Iran. *Packaging Science and Art*", Vol.16(63) pp. 59-74, 2026. (In Persian) <https://doi.org/10.47176/packaging.2026.1248>
- [4] M. Zaryabi, S. N. Emamifar, "Content Analysis of Articles in the Quarterly Journal of Packaging science and art (Issues 1 to 59)", *Packaging Science and Art*, Vol. 16(61) pp. 21-30, 2025. (In Persian) <https://doi.org/10.1001.1.22286675.1404.16.61.3.7>
- [5] M. C. Favaro, A. Y. S. Duarte, and F. G. Dedini, "Analysis of the Approach on Usability and Ergonomics in Handling and Transporting Packaging," *The Scientific World Journal*, vol. 4 pp. 476-487, 2014. <https://www.davidpublisher.com/Public/uploads/Contribute/5513676987ae6.pdf>
- [6] Ch. Liu, M. R. Samsudin, and Y. Zou, "The Multidimensional Impact of Packaging Design on Purchase Intention: A Systematic Hybrid Review," *Humanities and Social Sciences Communications*, vol. 12, No. 785, 2025. <https://doi.org/10.1057/s41599-025-05122-1>.
- [7] E. Moradi Sanjani, B. Bahrami Ghasr, & H. Norouzi Ghara Gheshlagh, "Culture-Oriented Packaging in Handicrafts Based on Clifford Geertz's Interpretive Theory of Culture," *Packaging Science and Art*, Vol 16. (62) pp. 43-57, 2025. (In Persian) <https://doi.org/10.1001.1.22286675.1404.16.62.4.0>
- [8] A. Nazari, "Analysis of Handicrafts and their Imitation as Product Packaging Based on the Theory of Semantic Rotation and Human-Centered Design by Klaus Krippendorff" *Packaging Science and Art*, Vol 16. (63) pp. 13-28, 2026. (In Persian) <https://doi.org/10.47176/packaging.2026.1240>
- [9] M. Zaryabi, "The Impact of Islamic Iranian Design Representation on Saffron Packaging in the Communication Process with the Audience," *Packaging Science and Art*, 14(56) pp. 13-22, 2024. (In Persian) <https://doi.org/10.1001.1.22286675.1402.14.56.2.2>
- [10] J. G. Arca, A. Trinidad González-Portela Garrido, and J. C. Prado, "packaging logistics' for improving performance in supply chains: the role of meta-standards implementation", *Production*, vol. 26 (2) pp. 261-272, 2016. <https://doi.org/10.1590/0103-6513.184114>
- [11] I. D. Ibrahim, Y. Hamam, E. R. Sadiku, J. M. Ndambuki, W. K. Kupolati, T. Jamiru, A. A. Eze, and J. Snyman, "Need for Sustainable Packaging: An Overview," *Polymers*, vol. 14 (20), no. 4458, 2022. <https://doi.org/10.3390/polym14204458>
- [12] L. Fitzmaurice, "Leo Fitzmaurice's Personal Website," <http://www.leofitzmaurice.com>, 2025.
- [13] G. Turk, "Gavin Turk's Personal Website," <https://www.gavinturk.com>, 2025.
- [14] R. Herron, "Russel Herron's Personal Website," <https://www.russellherron.com>, 2025.
- [15] S. Hodge, "Sam Hodge's Personal Website," <https://www.samhodge.co.uk>, 2025.
- [16] M. Rush, "New Media in Late 20th-Century Art," Trans. B. Roushani, Nazar Publication, Tehran, 2010. (In Persian)
- [17] A. Sami-Azar, "Conceptual Revolution," Nazar Publication, Tehran, 2011. (In Persian)
- [18] H. J. Smagula, "Currents: Contemporary Directions in the Visual Arts", Trans. F. Ghabraee, Cultural Research Bureau publishing house [Daftar-e Pazhoohesh haye Farhang], Tehran, 2002. (In Persian)
- [19] M. Archer, "Art Since 1960," Trans. Katayon Yousefi, Herfeh Honarmand, Tehran, 2009. (In Persian)
- [20] D. Thompson, "The \$12 Million Stuffed Shark: the curious economics of contemporary art", Trans. A. Zahraei, Bidgol Publishing, Tehran, 2019. (In Persian)
- [21] A. Cordeiro, M. Hussain, T. Ramachandran, N. Beemkumar, R. Kumar, A. Karthikeyan, V. K. Bupesh Raja, Dh. N. Thatoi, A.

گفت که در هنرهای معاصر کارکرد حفاظتی به‌طور متمرکز به‌واسطه استفاده از مواد انعطاف‌پذیر لفاف و طناب و شیوه لفاف‌پیچی در آثار کریستو و ژان-کلود بازنمایی شده است. همچنین به‌طور غیرمتمرکز در آثار دیگر قابل پیگیری است؛ مانند آثار اندی وار هول که کارکرد حفاظتی کالا را در حمل‌ونقل بازنمایی می‌کنند، پیرو مانزونی که ضمن ارزش‌نهادن به کالاهای بسته‌بندی به حفاظت از آن‌ها اشاره می‌کند و بایگانی موزه‌ها و مجموعه‌های طراحی بسته‌بندی که تاریخ حفاظت از کالاها و ارزش‌نهادن به محصول را بازنمایی می‌کنند. بازنمایی کارکرد ارگونومی فقط از طریق توجه به ساختار و گسترده بسته‌های اولیه در آثار می‌توبایت و سام هوج پی گرفته شد؛ چرا که این بسته‌های اولیه در مدیریت نیروی کار چه در زمان حمل‌ونقل و چه در زمان استفاده نقش مهمی بازی می‌کند. البته در آثار این دو هنرمند به‌طور غیرمستقیم به کارکرد ارگونومی طراحی بسته‌بندی توجه شده است؛ چنانکه توبایت با بازنمایی نظمی که در اندازه‌های این ساختارها وجود دارد، ریتم، نظام و فرهنگ قانون‌مند زندگی مدرن کارگران و مصرف‌کنندگان کالاهای بسته‌بندی‌شده را به نمایش می‌گذارد. همچنین هوج با به‌کارگیری رنگ‌های طبیعی برای بازنمایی ساختار بسته‌های اولیه این معنای ضمنی را به ذهن می‌آورد که بسته‌های اولیه در کنار سایر عناصر محیط‌زیست (ماسه‌های رنگی) همچون عنصری جدایی‌ناپذیر از محیط‌زیست انسان مدرن تصور می‌شود. در چگونگی بازنمایی کارکرد پایداری، ترابری و بازاریابی به‌طور قاطعانه‌تری می‌توان پاسخ داد که به‌ترتیب استفاده از دوریز بسته‌بندی، بهره‌گیری از تکرار، تکثیر و چیدمان و تمرکز بر طرح‌های گرافیک بسته‌بندی در خلق آثار هنرهای معاصر است. بهره‌گیری از این محتوا در هنرهای معاصر به‌ترتیب مباحث به‌یافت و بازیافت طراحی بسته‌بندی، چرخه تولید و توزیع بسته‌بندی و تبلیغات طراحی بسته‌بندی را به نمایش می‌گذارند.

در پایان پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آینده می‌توان مطرح کرد، نخست اینکه از نظر تاریخی، با توجه به اینکه هنرهای نیمه دوم قرن ۲۰ م بیشتر به‌طور انتقادی به طراحی بسته‌بندی نظر داشتند و در دوران متأخر بیشتر به فرهنگ بسته‌بندی و حضور آن در زندگی روزمره گرایش یافتند، پیشنهاد می‌شود یک پژوهش تاریخی با پیش‌کشیدن مسئله سیر تاریخی بازنمایی طراحی بسته‌بندی در هنرهای معاصر صورت پذیرد. همچنین، تمرکز بر قابلیت‌های بازنمایی دو کارکرد حفاظتی و ارگونومی در هنرهای معاصر و مطرح کردن شیوه‌های اقتباس از این کارکردها در هنرهای معاصر در پژوهش‌های آتی می‌تواند راهبردهای کاربردی در عرصه هنر نو به میان آورد. به‌علاوه، در حوزه هنرهای معاصر نیز جای بسیاری از رویکردها نظیر اجرا، هنر ویدئو و هنرهای سمعی و بصری در بازنمایی کارکردهای طراحی بسته‌بندی خالی است.

- [36] S. F. Sia, "A case study of Brillo Box by Andy Warhol as a work of art [Bachelor's thesis]," Universiti Malaysia Sarawak, Malaysia, 2018.
- [37] D. Swindells, "History of Art: Gavin Turk. Introductory essay by James Putnam," Mimmo Scognamiglio Artecontemporanea [Exhibition], November 24, 2017 – February 15, 2018.
- [38] J. Th. McGrath, "Body, subject, self: the Art of Piero Manzoni [Doctoral dissertation]," Harvard University, 2014.
- [39] K. R. Dömyei, "Limited edition packaging: objectives, implementations and related marketing mix decisions of a scarcity product tactic," *Journal of Consumer Marketing*, vol. 37(6), pp. 617–627, 2020 <https://doi.org/10.1108/jcm-03-2019-3105>
- [40] Artlyst, "Saatchi New Sensations Artists to Design Absolut Bottle Art," <https://artlyst.com/news/saatchi-new-sensations-artists-to-design-absolut-bottle-art/>, 2025.
- [41] MPE: Metal Packaging Europe, "Can Collecting: How functional packaging can become a collector's item," <https://metalphasingeurope.org/article/can-collecting-how-functional-packaging-can-become-collectors-item>, 2025.
- [42] F. Errington, D. Gewertz, and T. Fujikura, "The noodle narratives: the global rise of an industrial food into the twenty-first century," University of California Press, 2013.
- [43] Cup Noodles Museum, "Instant Noodles Tunnel," https://www.cupnoodles-museum.jp/en/osaka_ikeda/attractions/tunnel/, 2025.
- [44] "Guinness World Records 2015," Guinness World Records Limited, 2014.
- [45] P. Gartmann, "Peter Gartmann's Personal Website," <https://petergartmann.ch/peter-gartmann-christo-wrapped-trees/>, 2025.
- [46] H. Cotter, "A Million Pieces of Home," *The New York Times*, 8 Feb 2013, <https://www.nytimes.com/2013/02/10/arts/design/a-million-pieces-of-home-el-anatsui-at-brooklyn-museum.html>, 2025.
- [47] Digital Synopsis: Design, Advertising & Creative Inspiration, "Japanese Artist Turns Product Packaging into Amazing Artworks," <https://digitalsynopsis.com/design/product-packaging-turned-into-art/>, 2025.
- [48] The Museum of Modern Art, "Andy Warhol," <https://www.moma.org/collection/works/79809?>, 2025.
- [49] Ben Brown Fine Arts Gallery, "Gavin Turk's Rotrophydhia, 2017". <https://www.benbrownfinearts.com/artworks/62939-gavin-turk-rotrophydhian-2017/>, 2017.
- [50] Artnet, "Piero Manzoni," <https://www.artnet.com/artists/piero-manzoni/>, 2025.
- [51] Absolut Vodka, "Absolut Collaborations," <https://www.absolut.com/>, 2025.
- Mahapatro, J. Nanda, Ch. Prakash, and A.Y. Patil, "Advancements in Packaging Materials: Trends, Sustainability, and Future Prospects," *Circular Economy and Sustainability*, vol. 5 pp. 2959–2990, 2025. <https://rdcu.be/eVzXz>
- [22] S. Toulmin, R. Rieke, and A. Janik. "An introduction to reasoning", Macmillan, New York, 1979.
- [23] Ch. V. Javacheff, and J-C. M. Denat, "Christo and Jeanne-Claude Personal Website," <https://christojeanneclaude.net>, 2025.
- [24] J. Liu, Sh. Xin, X. Gao, K. Gao, K. Xu, B. Chen, and Ch. Tu, "Computational Object-Wrapping Rope Nets," *ACM Trans. Graph*, vol. 41 (1) pp. 1–16, 2021. <https://doi.org/10.1145/3476829>
- [25] A. H. McKinlay, "Transport Packaging," in the *Wiley Encyclopedia of Packaging Technology*, Ed. by K. L. Yam, Wiley, pp. 1241-245, 2009.
- [26] J. Ohlinger, "Netting, Plastic," in the *Wiley Encyclopedia of Packaging Technology*, Ed. by K. L. Yam, Wiley, pp. 818-19, 2009.
- [27] M. Tveit, "May Tveit's Personal Website," <https://www.maytveit.com/work-universal-boxes>, 2025.
- [28] S. Hodge, "Sam Hodge's Unfolding Project," <https://www.samhodge.co.uk/unfolding/dn1he1tmc8qvp3nphos3q7a36hfhig>, 2025.
- [29] M. Galley-Taylor, A. Ferguson, and G. Hayward. "Role of Standard in Design," in *Handbook of Human Factors and Ergonomics in Consumer Product Design*, 2 Vol, Ed. by W. Karwowski, M. Soares, and N. A. Stanton, CRC Press, pp. 119-132, 2011.
- [30] D. Cateforis, "May Tveit: Universal Boxes," [a wall text in the gallery]. Nerman Museum of Contemporary Art, Johnson County Community College, Overland Park, Kansas, October 19, 2017 – January 28, 2018.
- [31] L. C. Berman, "the Interview with Sam Hodge," *Reflections on Color and Printmaking Website*, <https://www.reflectionsoncolor.com/interviews/sam-hodge>, 2025.
- [32] N. O. Ubogu, "Anatsui'a Mixed Media Work: Promoting Socio-Economic Development through Modern Art," *International Journal of Development Strategies in Humanities, Management and Social Sciences*, vol. 9 (2): pp. 71-79, 2019.
- [33] L. Fitzmaurice, "Enjoy Civic Life [Exhibition guide]," *Humber Street Gallery / Absolutely Cultured*, Hull, UK, 2021.
- [34] M. Redoutey, A. Roy, and E. T. Filipov, "Pop-up kirigami for stiff, dome-like structures," *International Journal of Solids and Structure*, vol. 229, no. 111140, 2021. <https://doi.org/10.1016/j.ijsolstr.2021.111140>
- [35] Ch. Rivituso, and M. Bastiani, "This Italian Instagram Is Turning Fast Food Wrappers into Iconic Handbags [Interview]" By L. Satenstein, *Vogue*, <https://www.vogue.com/article/camera60studio-mcdonalds-amazon-iconic-bags-chiara-rivituso-matteo-bastiani>, 2020.